

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Henna Hietaharju ja Pauliina Teirikko

MAATALOUSYRITTÄJIEN TYÖTERVEYSHUOLTO

Työterveyshuollon palveluiden käyttö ja tyytyväisyys palveluihin

Sosiaali- ja terveysala
2012

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Henna Hietaharju ja Pauliina Teirikko
Opinnäytetyön nimi	Maatalousyrittäjien työterveyshuolto Työterveyshuollon palveluiden käyttö ja tyytyväisyys palveluihin
Vuosi	2012
Kieli	suomi
Sivumäärä	47+2 liitettä
Ohjaaja	Paula Hakala

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ovatko nivalalaiset maatalousyrittäjät liittyneet työterveyshuoltoon, käyttävätkö he työterveyshuollon palveluita ja kuinka tyytyväisiä he ovat saamiinsa palveluihin. Tutkimus suoritettiin ekyselylomakkeella tammikuussa 2012. Kyselylomake sisälsi sekä suljettuja monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Tulokset analysoitiin SPSS-19,0-tilastointiohjelman ja sisällönanalyysin avulla. Tutkimukseen osallistui 57 maatalousyrittäjää, joista 33 oli miehiä ja 24 naisia.

Vastaajista 70,2 % kuului maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Työterveyshuoltoon oli liittynyt valtaosa yli 45-vuotiaista, kun taas alle 36-vuotiaista työterveyshuoltoon kuului vain 36,4 %. Suurin osa työterveyshuoltoon liittyneistä maatalousyrittäjistä käytti työterveyshuollon tarjoamia palveluja, eli tilakäyntiä (66,7 %), työoloaastattelua (70,2 %), työterveystarkastusta (77,2 %), terveyteen liittyvää ohjausta ja neuvontaa (71,9 %), sairaanhoitoa (70,2 %), opastusta ensiapuasioissa (59,7 %) ja ohjausta osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan (56,1 %). Suurimmalla osalla vastaajista tilakäynti ja terveystarkastus olivat toteutuneet lakisääteisesti tietyllä aikavälillä. Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä työterveyshuollosta saamiinsa palveluihin. Tyytyväisimpiä vastaajat olivat työterveystarkastukseen ja sairaanhoitoon.

Työterveyshuoltoon liittymättömistä maatalousyrittäjistä suurin osa ilmoitti liittymättömyyden syyksi sen, että maataloustoiminta oli sivutoimista. Suurin osa näin vastanneista liittyisi työterveyshuoltoon, mikäli maataloustoiminta muuttuisi päätoimiseksi. Työterveyshuoltoon liittyneistä maatalousyrittäjistä suurin osa oli erityisen tyytyväisiä ammattitaitoiseen henkilökuntaan ja nopeaan avun saantiin. Vastaajat ilmoittivat työterveyshuollon kehitysehdotuksiksi muun muassa resursien lisäämisen ja työterveystarkastuksien aikavälin lyhentämisen.

ABSTRACT

Authors	Henna Hietaharju and Pauliina Teirikko
Title	Farmers' Occupational Health Using the Services of Occupational Health and the Satisfaction with Them
Year	2012
Language	Finnish
Pages	47+2 Appendices
Name of Supervisor	Paula Hakala

The purpose of this bachelor's thesis was to find out whether the farmers in Niivala have joined the occupational health, if they use the services and how satisfied they are with the services. The study was carried out with a questionnaire in January 2012. The questionnaire contained closed multiple-choice questions and open ended questions. The results were analyzed with SPSS-19,0-statistical program and content analysis method. The study was participated by 57 farmers, 33 of them were men and 24 women.

Of the respondents 70,2 % belonged to farmers' occupational health. Most of the over 45 –year-old farmers had joined the occupational health, while only 36,4 % of under 36 –year-old farmers had joined the occupational health. The majority of those, who had joined the farmers' occupational health, used occupational health services, ie. farm visits (66,7 %) the interview about working conditions (70,2 %), occupational health examination (77,2 %), health guidance and information (71,9 %), nursing (70,2 %), first aid guidance (59,7 %) and guidance about participating in activities that maintain the ability to work (56,1 %). Farm visits and occupational health examinations were carried out with most of the farmers as prescribed by law. The respondents were mainly content with the occupational health services. Most satisfied the respondents were with the occupational health examinations and nursing.

Most of the respondents had not joined the occupational health because farming was their secondary occupation. Most of them would join the occupational health if farming became their main occupation. Most of the farmers who had joined the occupational health were very content with the skilled staff and quick help. The respondents gave some development suggestions for example increasing the resources and having a shorter interval between the occupational health examinations.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	MAATALOUS SUOMESSA.....	9
	2.1 Maatalousyrittäjä	9
	2.2 Työolot maataloudessa	10
3	TYÖTERVEYSHUOLTO	13
	3.1 Työterveyshuollon sisältö	14
	3.2 Työterveyshuoltosopimus.....	15
	3.3 Toiminnan suunnittelu.....	15
4	TYÖTERVEYSHUOLLON PALVELUT	17
	4.1 Työoloselvitys.....	17
	4.1.1 Tilakäynti	18
	4.1.2 Työoloaastattelu	20
	4.2 Työterveystarkastus	20
	4.3 Tietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta	21
	4.4 Sairaanhoido	22
	4.5 Opastus ensiapuvalmiudesta.....	23
	4.6 Työkykyä ylläpitävä toiminta.....	24
	4.7 Työterveyshuollon palveluiden korvattavuus.....	24
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT.....	27
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	28
	6.1 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu.....	28
	6.2 Tutkimusmenetelmä	28
	6.3 Aineiston analysointi	29
7	TUTKIMUSTULOKSET.....	30
	7.1 Vastaajien taustatiedot.....	30
	7.2 Työterveyshuoltoon kuuluminen.....	31
	7.3 Tilakäynti	31

7.4 Työolohaastattelu ja työterveystarkastus	33
7.5 Ohjaus ja neuvonta	34
7.6 Sairaanhoido	34
7.7 Ensiapu-opastus ja työkykyä ylläpitävä toiminta	36
7.8 Työterveyshuoltoon liittymättömät	36
7.9 Työterveyshuoltoon liittyneet.....	37
7.10 Iän vaikutus työterveyshuoltoon liittymiseen	38
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
9 POHDINTA.....	42
9.1 Tulosten pohdinta.....	42
9.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	45
9.3 Tutkimuksen eettisyys	45
9.4 Jatkotutkimusaiheet.....	46
LÄHTEET.....	47
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Vastaajien sukupuoli	s. 30
Kuvio 2.	Työterveyshuoltoon kuuluminen	s. 31
Kuvio 3.	Tilakäynnin tekeminen	s. 32
Kuvio 4.	Maatalousyrittäjien tyytyväisyys tilakäyntiin	s. 32
Kuvio 5.	Maatalousyrittäjille tehty työterveystarkastus	s. 33
Kuvio 6.	Maatalousyrittäjien tyytyväisyys työterveystarkastuksiin	s. 34
Kuvio 7.	Työterveyshuollosta tarvittaessa saatu sairaanhoito	s. 35
Kuvio 8.	Maatalousyrittäjien tyytyväisyys saamaansa sairaanhoitoon	s. 35
Taulukko 1.	Iän vaikutus työterveyshuoltoon liittymiseen	s. 39

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Saatekirje**LIITE 2.** Kyselylomake

1 JOHDANTO

Hyvä työterveyshuoltokäytäntö tarkoittaa työterveyshuoltolaissa määrättyjä työterveyshuollon toteuttamiseen, järjestämiseen ja kehittämiseen liittyviä periaatteita, sekä työterveyttä koskevaa tietämystä ja kokemusta. Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti työterveyshuollon toiminta tulee kohdentaa parasta tietämystä ja parhaita menetelmiä käyttäen tärkeimpiin työterveyskysymyksiin ja tuottaa tätä kautta tavoiteltuja työterveysvaikutuksia. (Länsimies-Antikainen, Kontio & Mäittälä 2011, 12.)

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon tehtävänä on huolehtia maatalousyrittäjän työ- ja toimintakyvystä työvuosien aikana, sekä edistää ja tukea maatalousyrittäjän terveyttä. Työterveyshuollosta maatalousyrittäjä saa neuvoja työperäisten sairauksien ennaltaehkäisyyn ja tukea työssä jaksamiseen. Työterveyshuollon tavoitteena on tukea maatalousyrittäjän työympäristön ja työn turvallisuutta ja terveellisyttä. (Länsimies-Antikainen ym. 2011, 12.)

Opinnäytetyö käsittelee maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa. Tämä aihe valittiin, koska opinnäytetyön tekijät ovat kiinnostuneita sekä maataloudesta että työterveyshuollosta. Aihe kuuluu terveydenhoitajan toimialaan eikä siitä ole tehty Vaasan ammattikorkeakoulussa aiemmin opinnäytetyötä. Aihe on myös ajankohdainen, koska maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela on tehnyt maatalousyrittäjien työhyvinvointiohjelman, jonka tarkoituksena on vuoteen 2025 mennessä muun muassa saada kaikki alkavat maatalousyrittäjät maatalousyrittäjien työterveyshuollon asiakkaiksi sekä nostaa työterveyshuollon liittymisaste 40 prosentista 70 prosenttiin (Mela 2012). Työhypoteesina on, että suurin osa maatalousyrittäjistä ei ole liittynyt työterveyshuoltoon ja he eivät ole täysin tyytyväisiä saamiinsa työterveyshuollon palveluihin.

Opinnäytetyö koostuu teoria- ja tutkimusosista. Teoriaosiossa paneudutaan aiheeseen teorialiedon ja aikaisempien tutkimustulosten avulla. Tutkimusosiossa esitetään tutkimustulokset, tehdään johtopäätöksiä ja pohditaan tutkimusta.

2 MAATALOUS SUOMESSA

Maatalouden rakenne Suomessa on muuttunut viime vuosina. Samalla, kun tilakoot ovat suurentuneet ja tilojen toiminta tehostunut, on tilamäärä vähentynyt yli kolmen prosentin vuosivauhtia. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011.) Eniten maatilojen määrä väheni vuonna 2011 vuoteen 2010 verrattuna Varsinais-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla ja vähiten Lapissa, jossa maatilojen lukumäärä jopa kasvoi hieman (Maataloustilastot 2012).

Vuonna 2011 Suomessa oli 61 584 maatilaa. Määrä on noin 1 200 tilaa pienempi, kuin vuonna 2010. Suomalaisten tilojen päätuotantosuunnat ovat viljan viljely (43,7 %) ja lypsykarjatalous (17,2 %). Muita tuotantosuuntia ovat muun muassa kasvituotanto (14,3 %), nautakarjatalous (6,2 %), erikoiskasvit tuotanto (5,7 %), hevostalous (3,4 %), sikatalous (3,2 %), puutarhakasvien viljely (2,9 %) lammas- ja vuohitalous (1,2 %) sekä siipikarjatalous (1,1 %). Maatilojen keskimääräinen peltoala vuonna 2011 oli 34,4 hehtaaria. (Maataloustilastot 2012.)

Suomalaiset maatilat ovat perheviljelmiä. 88,4 % maatioista on yksityisten henkilöiden omistuksessa ja noin 10 % perikunnan ja perheyhtiöiden omistuksessa. 1 % maatioista omistaa valtio, kunnat ja muut yhteisöt. (MTK.) Viljelijöiden keski-ikä Suomessa on 50,9 vuotta. Maataloustyö on miesvaltainen ala, sillä viljelijöinä toimivia naisia oli Suomessa vuonna 2011 vain 11 %. (Maataloustilastot 2012.)

2.1 Maatalousyrittäjä

Maatalousyrittäjien eläkelain 22.12.2006/1280 mukaan maatalousyrittäjällä tarkoitetaan

- 1) maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maatilataloutta vähintään viisi hehtaaria maatalousmaata käsittävällä viljelmällä;
- 2) kalastajaa, joka olematta työsuhhteessa harjoittaa ammattimaista kalastusta;

- 3) poronomistajaa, joka omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun tekee poronhoitotyötä;
- 4) henkilöä, joka tekee 1, 2 tai 3 kohdassa mainittua työtä maatalousyrittäjän perheenjäsenenä;
- 5) henkilöä, joka tekee 1, 2 tai 3 kohdassa mainittua työtä ja jatkuvasti elää 1, 2 tai 3 kohdassa tai 5§:n 4 momentissa tarkoitetun maatalousyrittäjän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (avopuoliso); (21.12.2010/1191)
- 6) henkilöä, joka harjoittaa 1, 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua toimintaa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä siten kuin 5§:ssä säädetään.

Maatalousyrittäjäksi tullaan yleensä parisuhteen tai sukupolvenvaihdon kautta. Saadakseen aloitustukea, tulee aloittavan maatalousyrittäjän olla alle 40-vuotias ja hänellä tulee olla riittävä ammatillinen pätevyys maatalouden harjoittamiseen. Aloittavalla maatalousyrittäjällä tulee olla toisen asteen koulutus luonnonvarialalta, eli maatalous-, metsä- tai puutarha-alan koulutus. Aloittavan maatalousyrittäjän ei tarvitse olla päätoiminen, mutta maatalouden tuloilla pitää olla kuitenkin jatkossa olennainen merkitys kokonaisansioista. (Taattola 2007, 13.)

2.2 Työolot maataloudessa

Tilakokojen suurentumisen myötä maatilat ovat koneellistuneet (Rissanen 2006, 9.) ja raskas ruumiillinen työ on muuttunut kevyemmäksi toistotyöksi ja koneiden toiminnan valvonnaksi. Maatalousyrittäjien työtä haittaavia tekijöitä ovat työn kuormittavuus, tapaturman vaara, työasennot, nostot sekä pölyt ja kemialliset aineet. Kasvinviljelytyöissä altistuminen työolojen vaaratekijöille on enimmäkseen kausiluontoista, mutta kotieläintöissä altistumista tapahtuu ympäri vuorokauden. (Kauppinen, Hanhela, Kandolin, Karjalainen, Kasvio, Perkiö-Mäkelä, Priha, Toikkanen & Viluksela, 2010, 184.)

Maatalousyrittäjien ammattitautien kokonaismäärä on lisääntynyt (Kauppinen ym. 2010, 185). Ammattitautilain mukaan ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka

työ- tai virkasuhteen perusteella tai maatalousyrittäjänä suoritettussa työssä todennäköisesti on pääasiallisesti aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä (L29.12.1988/134). Yleisimpiä maatalousyrittäjien ammattitauteja ovat hengitystieallergiat ja ihotaudit (Kauppinen ym. 2010, 185).

Ylihoitaja Shannon Lizer ja maatalouden turvallisuuteen ja terveyteen erikoistunut asiantuntija Robert Petrea ovat tehneet kaksiosaisen tutkimuksen maatalousyrittäjien työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä Yhdysvalloissa. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tutkittiin vanhempien maatalousyrittäjien työtottumuksia ja terveydentilaa ja toisessa osassa maataloustyöhön liittyviä loukkaantumisia. (Lizer & Petrea 2007, 485).

Tutkimus suoritettiin 87:lle yli 55-vuotiaalle illinoisilaiselle maatalousyrittäjälle. Tutkimus kohdennettiin vain miespuolisille maatalousyrittäjille, sillä vain 6 % illinoisilaisista maatalousyrittäjistä on naisia. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista maatalousyrittäjistä oli viljan viljelijöitä (89,1 %) tai karjatalouden harjoittajia (33,6 %). Maatalousyrittäjien työ Illinoisissa on kausiluontoista ja eniten töitä tehdään syksyllä ja keväällä. Sesonkiaikaan työtunteja kertyy keskiäärin jopa 66 tuntia viikossa. Talvella töitä on vähemmän ja tällöin työtuntimäärä saattaa laskea keskimäärin 15 tuntiin viikossa. (Lizer & Petrea 2007, 486–488.)

Tutkimukseen osallistuneet maatalousyrittäjät ilmoittivat yleisimmiksi oireikseen kuulovaikeudet, tihentyneen virtsaamistarpeen, korvien soimisen ja hengästyneisyyden. Muita ilmoitettuja oireita olivat suun kuivuminen, huonontunut näkökyky, painon tai puristuksen tunne rinnassa, hengityksen vinkuminen ja krooninen yskä. Tutkimukseen osallistuneilla maatalousyrittäjillä diagnosoituja sairauksia olivat kohonnut kolesteroli, verenpainetauti, allergia, diabetes, sepelvaltimotauti, syöpä ja kaihi. (Lizer & Petrea 2007, 488–489.)

Lizerin ja Robertin tekemän tutkimuksen ”Health and safety needs of older farmers” toisessa osassa tutkittiin yli 55-vuotiaiden maatalousyrittäjien työperäisiä loukkaantumisia. Tutkimukseen osallistuneista maatalousyrittäjistä 76,7 % ilmoitti, että ei ole kokenut työperäisiä loukkaantumisia kuluneen vuoden aikana ja 23,3 % maatalousyrittäjistä kertoi kohdanneensa yhden tai useamman loukkaantumisen

kuluneen vuoden aikana. Yhteensä tutkimukseen osallistuneet maatalousyrittäjät raportoivat 48 työperäistä loukkaantumista kuluneen vuoden aikana. (Lizer & Petrea 2008, 12.)

Suurin osa loukkaantumisista oli tapahtunut maatilán huoltotöissä tai käsiteltäessä eläimiä. Maataloustyössä tapahtuneita loukkaantumisia olivat muun muassa selán loukkaantuminen raskaita tavaroita nostettaessa, lypsylehmien potkujen osuminen kehoon, viiltohaavan saaminen maatalouskoneista, lihasrepeämä, puristuksiin jääminen sekä naarmujen ja mustelmien saaminen. (Lizer & Petrea 2008, 12.)

Työperäisistä vammoista johtuneita sairaala- tai muita terveysterveyspalvelukäyntejä kerätyi tutkimukseen osallistuneille maatalousyrittäjille yhteensä 38 kuluneen vuoden aikana. Työperäisestä vammasta johtuneet sairauspoissaolot töistä vaihtelivat yhdestä päivästä vuoteen. (Lizer & Petrea 2008, 12.)

3 TYÖTERVEYSHUOLTO

Työterveyshuolto määritellään työterveyshuoltolaissa työnantajan järjestettäväksi säädetyksi työterveyshuollon asiantuntijoiden ja ammattihenkilöiden toiminnaksi, jolla edistetään työhön liittyvien tapaturmien ja sairauksien ehkäisyä, työn ja työympäristön turvallisuutta ja terveellisyyttä, työyhteisön toimintaa sekä työntekijöiden terveyttä ja työ- ja toimintakykyä. Lain mukaan työnantajan velvollisuutena on järjestää työterveyshuolto työstä ja työolosuhteista johtuvien terveyshaittojen ja -vaarojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä työntekijöiden turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden edistämiseksi ja suojelemiseksi. Työterveyshuolto tulee järjestää ja toteuttaa laissa säädetyllä tavalla siinä laajuudessa kuin työstä, työjärjestelyistä, henkilöstöstä, työpaikan olosuhteista ja niiden muutoksista johtuva tarve edellyttää. (L21.12.2001/1383.) Työnantaja voi myös halutessaan järjestää työntekijöilleen sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja (Antti-Poika, Martimo & Husman 2006, 26).

Kunnat tarjoavat työterveyshuoltopalvelut alueellaan toimiville yrittäjille, yrityksille ja omaa työtään tekeville. Kunnallisten palveluntuottajien lisäksi työterveyshuoltopalveluja tarjoavat myös yksityiset lääkärikeskukset. Maatalousyrittäjille tuotetaan työterveyshuoltopalvelut pääosin terveyskeskusten työterveysyksiköissä. Työterveyshuollossa työskenteleviä ammattihenkilöitä ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetut työterveyshuollon erikoislääkärit sekä laillistetut lääkärit ja terveydenhoitajat, joilla on työterveyshuollon toteuttamiseen tarvittava koulutus. Työterveyshuollon suunnittelussa ja toteuttamisessa käytetään työterveyshuollon asiantuntijoita, joita ovat työterveyshuoltolain mukaan henkilöt, joilla on laillistetun fysioterapeutin tai laillistetun psykologin pätevyys. Työterveyshuollon asiantuntijoita ovat myös henkilöt, joilla on ergonomian, työhygienian, tekniikan tai muun vastaavan alan koulutus ja riittävät tiedot työterveyshuollosta. Riittävät tiedot tarkoittavat vähintään yhden opintoviikon laajuista sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaista työterveyshuollon lisäkoulutusta. (Pulkkinen-Närhi 2007, 8-10.)

Yrittäjät ja muut omaa työtään tekevät voivat järjestää työterveyshuollon itselleen ja saada lakisääteisistä ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä Kansaneläkelaitoksen korvauksen. Vuoden 2006 alusta alkaen yrittäjä voi saada korvausta myös työterveyshuollon yhteydessä saamistaan sairaanhoitopalveluista. (Antti-Poika ym. 2006, 26.)

3.1 Työterveyshuollon sisältö

Työterveyshuollon toimet kohdistuvat yksittäisiin henkilöihin, työhön, työympäristöön ja työyhteisöön. Työterveyshuolto painottuu ennalta ehkäisevään ja terveyttä edistävään toimintaan, mutta se sisältää myös korjaavia toimenpiteitä. (Maninen, Laine, Leino, Mukala & Husman 2007, 28.)

Työterveyshuoltolain mukaan työterveyshuoltoon kuuluu hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi toistuvien työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen. Huomioon on otettava työpaikan altisteet, työn kuormittavuus, työn järjestelyt sekä tapaturma- ja väkivaltavaara. Nämä tekijät tulee ottaa huomioon myös työtä, työmenetelmiä ja työtiloja suunniteltaessa sekä työolosuhteiden muuttuessa. (L21.12.2001/1383.)

Työterveyshuoltoon kuuluu työperäisten terveyshaittojen ja -vaarojen, työntekijöiden terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi ja seuranta. Työterveyshuollon tehtäviin kuuluu myös neuvonta, tietojen antaminen ja ohjaus työn terveellisyyteen ja turvallisuuteen, sekä työntekijöiden terveyteen liittyvissä asioissa. Työterveyshuollon tulee tehdä toimenpide-ehdotuksia työn terveellisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi, työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi sekä tarvittaessa työn sopeuttamiseksi työntekijän edellytyksiin. Työterveyshuollon tehtävänä on myös seurata annettujen toimenpide-ehdotusten toteutumista. (L21.12.2001/1383.)

Työterveyshuolto seuraa vajaakuntoisen työntekijän työssä selviytymistä ja edistää työssä selviytymistä työntekijän terveydelliset edellytyksen huomioon ottaen.

Työterveyshuolto antaa työntekijälle tarvittaessa kuntoutusta koskevaa neuvontaa ja ohjaa hoitoon tai lääkinnälliseen tai ammatilliseen kuntoutukseen. Työterveyshuollon tehtäviin kuuluu myös 1.6.2012 alkaen sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 5a§:ssä tarkoitetun, työntekijän työkyvyn arviointi ja työssä jatkamismahdollisuuksia koskevan lausunnon tekeminen. (L21.12.2001/1383.)

Työterveyshuolto tekee yhteistyötä muun terveydenhuollon, työhallinnon, opetushallinnon, sosiaalihuollon, sosiaalivakuutuksen ja työsuojeluviranomaisten edustajien kanssa sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa. Työterveyshuolto osallistuu myös työturvallisuuslain 46§:ssä tarkoitetun ensiavun järjestämiseen työpaikoilla. Lisäksi työterveyshuollon tehtäviin kuuluu omalta osaltaan suunnitella ja toteuttaa työkykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimenpiteitä, joihin sisältyy tarvittaessa kuntoutustarpeen selvittäminen. Työterveyshuoltoon kuuluu myös työterveyshuollon toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointi sekä seuranta. (L21.12.2001/1383.)

3.2 Työterveyshuoltosopimus

Työterveyshuoltoon voivat liittyä 18–67-vuotiaat maatalousyrittäjät, jotka ovat MYEL-vakuutettuja (Kinnunen & Taattola 2007, 20). Maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukainen vakuutus on viljelijöiden, kalastajien, metsänomistajien ja poronhoitajien sekä heidän perheenjäsentensä työeläkevakuutus (Mela 2011). Maatalousyrittäjän liittyessä työterveyshuoltoon tehdään kirjallinen työterveyshuoltosopimus ja ilmoitetaan Melan, eli maatalousyrittäjien eläkelaitoksen työterveyshuollon tilakäyntirekisteriin laissa 1028/2004 19d § määrättyt tiedot. Asiakas saa sopimuksen liitteeksi henkilölain mukaisen tiedotteen rekisteriin ilmoitettavista tiedoista ja niiden käyttötarkoituksesta, hinnaston sekä ohjeet, miten hän pitää yhteyttä työterveyshuoltoonsa. Sopimuksen allekirjoittavat kaikki tilalta työterveyshuoltoon liittyvät yrittäjät sekä palveluntuottajan edustaja, jolla on nimenkirjoitusoikeus. (Kinnunen & Taattola 2007, 20.)

3.3 Toiminnan suunnittelu

Työterveyshuollon sisältöä määriteltäessä selvitettäviä tekijöitä ovat muun muassa työn fyysiset, kemialliset ja biologiset altisteet, työn fyysinen ja psyykinen

kuormittavuus, työntekijän terveydentila sekä työ- ja toimintakyky, työntekijän yksilöllisistä ominaisuuksista aiheutuva erityinen ja muu sairastumisen vaara, työstä johtuvat ammattitaudit ja tapaturmat sekä työolosuhteiden muutostilanteet. Työterveyshuollon sisältöä suunniteltaessa tulee käyttää monitieteellistä tietoa terveyden ja työn välisistä suhteista, niiden hallinnasta sekä terveyden edistämisestä. (Antti-Poika ym. 2006, 30.)

Työterveyshuollon toimintasuunnitelma laaditaan ensimmäisen tilakäynnin perusteella ja sitä tarvittaessa täydennetään. Toimintasuunnitelmaan sisältyvät työterveyshuollon tavoitteet, tilan olosuhteisiin perustuvat tarpeet ja niistä johtuvat toimenpiteet. Toimintasuunnitelma tarkistetaan työoloselvitysten yhteydessä ja niiden välillä vuosittain. Toimintasuunnitelman voi allekirjoittaa tilan puolesta yksi henkilö. (Kinnunen & Taattola 2007, 21.)

4 TYÖTERVEYSHUOLLON PALVELUT

Työterveyshuollon toiminta uuden asiakkaan kanssa alkaa palveluista tiedottamisella ja niistä sopimisella. Asiakkuus rakennetaan työterveyshuollon sopimusneuvotteluissa, joissa muodostetaan kuva työpaikan terveyshuollon tarpeista ja tavoitteista. Palvelujen tuottamisesta tehdään kirjallinen sopimus, josta ilmenevät työterveyshuollon palvelujen sisältö ja laajuus. (Manninen ym. 2007, 74–76.)

4.1 Työoloselvitys

Työoloselvitys tarkoittaa maatalousyrittäjien työterveyshuollossa työpaikkaselvitystä eli tilakäyntiä ja työoloaastattelua, joka tehdään terveystarkastuksen yhteydessä. Työpaikkaselvityksen perusteella muodostetaan käsitys työpaikan vaaratekijöistä, riskeistä ja henkilöstön kuormittautumisesta, annetaan työympäristöön kohdistuvat korjausehdotukset, tehdään johtopäätöksiä keskeisistä terveysvaaroista sekä tehdään terveystarkastussuunnitelma. Työntekijöiden ja työyhteisön terveyteen liittyvistä asioista annetaan myös ohjausta ja neuvontaa työpaikkaselvitysten yhteydessä. Työterveyshuollon ammattihenkilöt vastaavat työpaikkaselvityksistä. (Mäittälä & Weman 2007, 21.)

Työoloselvitykset jaetaan neljään eri ryhmään. Työterveyshuoltosopimuksen laatimisvaiheessa tehdään esiselvitys, jossa määritellään sopimuksen sisältö, kerätään tietoja työpaikasta ja keskustellaan yhteistyömuodoista. Työterveyshuollon toimintaa aloitettaessa ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa tehdään perusselvitys, joka uusitaan tarpeen mukaan. Perusselvityksen tarkoituksena on luoda kokonaisvaltainen näkemys työpaikan työoloista ja keskeisistä työn vaaratekijöistä. Perusselvityksessä määritellään myös suunnattujen selvitysten ja erityisselvitysten tarve. (Mäittälä & Weman 2007, 23.)

Suunnattu selvitys tehdään tarpeen vaatiessa, usein perusselvityksen perusteella. Työpaikan vaara- tai kuormitustekijöitä tarkastellaan suunnatussa selvityksessä erillisinä kokonaisuuksina. Suunnattu selvitys voidaan kohdistaa fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin kuormitustekijöihin, tapaturmavaaraan, työyhteisön toimivuuteen tai johonkin työhygienian osa-alueeseen, esimerkiksi kemiallisiin tekijöihin.

Tunnistetun terveystarpeen tai sairastumisvaaran perusteella tehdään erityisselvitys. Se on työn sisältöön, työolosuhteisiin tai työn organisointiin liittyvä, tarkasti rajattu asiantuntija-arvio, jossa selvitetään työn ja terveyden välistä vuorovaikutusta. Erityisselvityksen kohde voi olla esimerkiksi työskentely raskauden aikana. Esimerkiksi yksilön erityisen sairastumisalttiuden tai oireilun vuoksi tehtävä arvio on myös erityisselvitys. (Mäittälä & Weman 2007, 23.)

4.1.1 Tilakäynti

Jokaiselle uudelle työterveyshuoltoon liittyvälle tehdään tilakäynti. Tilakäynti tulee tehdä vähintään joka neljäs vuosi tai useammin, mikäli tilan työolot muuttuvat olennaisesti tai muu tarve vaatii. Tilakäynnistä sovittaessa varmistetaan, että kaikki tilan työterveyshuoltoon kuuluvat henkilöt ovat tilakäynnin aikana paikalla, jotta terveystarpeiden havainnointi on mahdollista. Tilakäynti voidaan tehdä myös esimerkiksi lypsyn tai rehunteon aikaan. Maatilan työympäristöä ja tapaturmariskiä tulee arvioida kaikkien tilalla asuvien kannalta, koska maatila on yrittäjäperheen työpaikka ja yleensä samalla myös koti. (Mäittälä & Weman 2007, 22, 26.)

Tilakäynnillä selvitetään työolot tekemällä havainnointia työstä, työoloista ja työn terveystarpeista. Työn psyykkisiä ja sosiaalisia kuormitustekijöitä selvitetään työtä ja työoloja havainnoimalla, sekä keräämällä tietoa työstä kyselymenetelmillä ja haastattelemalla tilan työntekijöitä. Psykkisillä kuormitustekijöillä tarkoitetaan työhön ja työn organisointiin liittyviä tekijöitä, joista voi aiheutua haittaa työntekijän terveydelle tai hyvinvoinnille. Sosiaalisilla kuormitustekijöillä tarkoitetaan haittatekijöitä työn kannalta olennaisessa vuorovaikutuksessa. (Mäittälä & Weman 2007, 24.)

Työn fyysisiä haittatekijöitä arvioidaan haastattelemalla tilan työntekijöitä, havainnoimalla työtä, sekä kyselyiden ja työpäiväkirjan avulla. Työn fyysistä kuormitusta arvioidaan liikunta- sekä verenkiertoelimistöön kohdistuvaa kuormitusta selvittämällä ja sen terveydellistä merkitystä arvioimalla. Työn fyysisten kuormitustekijöiden aiheuttamat haitat ilmenevät tyypillisesti pitkällä aikavälillä. Fyysisten kuormitustekijöiden arvioinnissa arvioidaan sekä lyhyt-, että pitkäaikaiset

kuormitustekijät, sillä hetkellinen huippukuormitus, esimerkiksi raskas nosto, voi myös aiheuttaa liikuntaelinvaurion. (Mäittälä & Weman 2007, 24–25.)

Tilakäynnillä kartoitettavat työhygieeniset haitta- ja vaaratekijät ovat kemiallisia, fysikaalisia ja biologisia (Mäittälä & Weman 2007, 25). Biologisia haitta- ja vaaratekijöitä ovat esimerkiksi homeet, virukset, punkit ja bakteerit. Kemiallisia haitta- ja vaaratekijöitä ovat esimerkiksi rehu-, kuivike- ja eläinpölyt, kemikaalit ja kaasut. (Työterveyslaitos 2011.) Tilakäynnillä kartoitetaan työtilat, koneet ja laitteet, materiaalit sekä työmenetelmät. Materiaaleista ja työstä aiheutuvat päästöt tarkistetaan. Fysikaaliset altisteet, eli melun, värinän ja lämpökuorman/kylmän lähteet selvitetään myös. Maatilalla käytettävistä kemikaaleista tarkistetaan käyttömäärät ja -tavat, terveydelle vaaralliset ominaisuudet sekä vaarallisista kemikaaleista käyttöturvallisuustiedotteet. Tilakäynneillä kartoitetaan myös henkilösuojainten käyttö, kunto ja soveltuvuus sekä toteutetut torjuntatoimet. (Mäittälä & Weman 2007, 25.)

Oleellinen osa tilakäyntiä on tapaturmavaarojen selvittäminen. Maatalousyrittäjän kanssa käydään tilakäynnillä järjestelmällisesti läpi kaikki työt, koneet ja liikkumisalueet sekä arvioidaan niiden tapaturmariskit. Keskustelun avulla saadaan selville myös harvoin esiintyviä vaaratekijöitä tai -tilanteita, esimerkiksi tapaturmavaaratekijät tai -tilanteet, joita esiintyy vain jossakin tuotannon vaiheessa tai jonakin vuodenaikana. Sopivaa tarkistuslistaa kannattaa käyttää selvityksen tukena. Työterveyslaitoksen internetsivuilla löytyy maatalouteen suunnattuja tarkistuslistoja (SafetyCheck). (Mäittälä & Weman 2007, 26.)

Tapaturmavaarojen selvityksessä huomioidaan työpaikan siisteys ja järjestys. Liikkumistiloissa arvioidaan putoamis-, kompastumis-, liukastumis- tai törmäysvaara tai vahingoittavan materiaalin päälle astuminen. Sortuvat, kaatuvat ja päälle putoavat esineet ja rakenteet kartoitetaan. Koneissa ja laitteissa tarkistetaan puristumis-, takertumis-, leikkautumis- tai iskemisvaarat. Lentävät hiukkaset, roiskeet, sirut ja esineet, sähköiskun vaara, räjähdys- ja palovaara huomioidaan. Sisätiloissa ja ulkoalueilla tarkastetaan tavarankuljetukset ja eläinliikenne. (Mäittälä & Weman 2007, 26.) Ergonomiaa tarkastellaan huomioimalla työasentoja, nostoja, apuvälineiden käyttöä ja toistotyötä (Työterveyslaitos 2011). Myös äkillinen yli-

kuormitus, väkivallan uhka ja riskinotto, esimerkiksi suojainten käyttämättömyys huomioidaan (Mäittälä & Weman 2007, 26).

Tilakäynnistä annetaan sekä suullinen että kirjallinen palaute. Tilakäynnillä kertyneistä tiedoista kootaan maatalousyrittäjälle raportti, jossa kuvataan tilan työoloja, annetaan ehdotuksia turvallisuuden ja terveyden edistämiseksi työssä sekä esitetään kehittämissasioita. (Työterveyslaitos 2011.)

4.1.2 Työolohaastattelu

Tilakäyntien välillä maatilan työoloja seurataan työolohaastatteluilla. Työolohaastattelu tehdään yleensä terveystarkastuksen yhteydessä. Haastattelussa käydään läpi tilakäynnillä havaitut asiat ja merkitään tilan työmenetelmissä, työoloissa ja työssä tapahtuvat muutokset. Työolojen kehittämistä, henkilönsuojainten käytön tehostamisesta ja ensiapuvalmiuden parantamiseksi aiemmin annetuista palautteista keskustellaan. Kehittämistoimet, jotka on toteutettu, kirjataan ylös. Ohjeita ja suosituksia annetaan tarvittaessa tai sovitaan tehtäväksi tilakäynti. (Mäittälä & Weman 2007, 27.)

4.2 Työterveystarkastus

Tilakäyntien ja työolohaastattelun perusteella määritellään terveystarkastusten tarve ja sisältö. Terveystarkastuksissa painotetaan työssä esiintyvien vaaratekijöiden ja altisteiden aiheuttamien oireiden ja sairauksien tutkimista ja terveyden edistämistä. (Kinnunen & Weman 2007, 28.) Maatalousyrittäjät käyttävät muuta väestöä vähemmän terveydenhuoltopalveluja, minkä vuoksi maatalousyrittäjien terveystarkastuksissa korostuu myös työstä johtuvan oireilun ja sairastelun tutkimisen lisäksi yleisten kansansairauksien riskitekijöiden seulonta. (Työterveyslaitos 2005, 464.) Terveystarkastuksen tavoitteena on yrittäjän terveyden ja työ- ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden seuranta. Työperäisten sairauksien oireiden tunnistaminen ja niiden ennaltaehkäiseminen sekä tietojen antaminen työhön liittyvistä terveysvaaroista- ja haitoista, kuten esimerkiksi ohjaus turvallisiin ja terveellisiin työta-

poihin, ovat olennaisia terveystarkastusten tavoitteita. (Kinnunen & Weman 2007, 28.)

Terveystarkastukset tehdään 1-2 vuoden välein (Kinnunen & Weman 2007, 28). Terveystarkastusten aikaväliä suunniteltaessa huomioon on otettava työolosuhteet, työhön liittyvät altisteet sekä työntekijän terveydentila, ikä ja mahdollinen oireilu. (Työterveyslaitos 2005, 465.)

Olennainen osa terveystarkastusta on terveydenhoitajan haastattelu. Haastattelulla kartoitetaan maatalousyrittäjän terveydentilaa, työkykyä, elintapoja ja terveystotumuksia. Huomiota kiinnitetään erityisesti mahdollisiin työhön liittyviin oireisiin ja työ- ja toimintakykyyn sekä arvioidaan työkykyä ja kuntoutustarvetta. Terveystarkastuksissa seurattavia asioita ovat pituus, paino, BMI, verenpaine, rokotukset, spirometria, kuulontutkimus sekä elintavat, kuten alkoholin käyttö, tupakointi, ruokailutottumukset ja liikuntakäyttäytyminen. Erityistä huomiota kiinnitetään iho- ja hengitystieoireisiin sekä selvitetään suojainten käyttö ja työskentelytavat. Terveystarkastuksissa kartoitetaan tarvittaessa myös fyysinen toimintakyky, henkinen hyvinvointi, yleinen työ- ja toimintakyky sekä tehdään homepölyvastaainemääritys homepölylle altistuneilta. (Työterveyslaitos 2005, 465–466.)

Lääkärintarkistus tehdään kaikille, joilla on erityinen sairastumisen vaara työssä, työperäiseen sairauteen tai ammattitautiin viittaavia oireita, aikaisemmin todettu työperäinen sairaus tai ammattitauti, työkykyyn vaikuttavia sairauksia tai oireita tai mikäli maatalousyrittäjälle tehdään kuntoutustarpeen arviointi. Mikäli lääkäri epäilee ammattitautia, maatalousyrittäjä lähetetään jatkoselvityksiin sairaalan erikoispoliklinikalle tai työlääkätieteen poliklinikalle. (Työterveyslaitos 2005, 466.)

4.3 Tietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta

Maatalousyrittäjien työoloselvitys- ja terveystarkastusprosesseihin kuuluvat tietojen antaminen sekä ohjaus ja neuvonta. Neuvontaa ja ohjausta täytyy antaa tarpeen mukaisesti, suunnitelmallisesti, asiakaslähtöisesti ja moniammatillisesti. Maatalousyrittäjien työterveyshuollossa noudatetaan samoja työterveyshuoltola-

kiin perustuvia tietojen antamisen, neuvonnan ja ohjauksen käytäntöjä, kuin muissakin ammattiryhmissä. (Kinnunen 2007, 30.)

Tietojen antamista, ohjausta ja neuvontaa tulee lain mukaan antaa työn turvallisuutta ja terveellisyttä sekä työntekijöiden terveyttä koskevissa asioissa. Tietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta sisältyvät lähes kaikkiin työterveyshuollon toimintoihin, mutta sitä toteutetaan lisäksi myös omana, erillisenä ja suunnitelmallisena toimintona. Tietojen antamisen, ohjauksen ja neuvonnan kautta työterveyshuolto auttaa työntekijöitä ja työnantajaa omaksumaan taitoja, tietoja, asenteita ja toimintatapoja, joilla on merkitystä yksilöiden työturvallisuudelle ja –terveydelle. (Manninen ym. 2007, 141.)

Työterveyshuolto on työterveyshuoltolain mukaisesti tietojen antovelvollinen sekä työntekijöille, että työnantajille. Työterveyshuollon tulee antaa työntekijöille tietoa ja työterveyshuollon sisällöstä, työterveyshuollon suorittamista terveystarkastuksista, sekä niiden tarkoituksesta, tuloksista ja tulkinnasta. Työterveyshuollon tulee myös antaa työntekijöille ja työnantajille tietoa työssä ja työpaikan olosuhteissa esiintyvistä terveyshaitoista ja –vaaroista, sekä niiden torjuntakeinoista. (Manninen ym. 2007, 142.)

4.4 Sairaanhoito

Maatalousyrittäjä voi halutessaan hankkia sairaanhoidon ja muut terveydenhoitopalvelut osana työterveyshuoltoa. Työterveyshuollon tarjoama sairaanhoito sisältää yleislääkäritasoisen avosairanhoidon lisäksi työterveyshoitajan antaman hoidon, sekä tarvittaessa laboratorio- ja kuvantamistutkimukset. Erikoislääkäreiden ja muiden työterveyshuollon asiantuntijoiden konsultaatiot asiakkaan työkyvyn ja hoitomahdollisuuksien selvittämiseksi kuuluvat myös sairaanhoitoon. (Weman 2007, 39.)

Sairaanhoitoa järjestettäessä maatalousyrittäjän tarpeet huomioidaan sekä työlääketehteen osaamisen pohjalta arvioidaan sairauksien työperäisyyttä. Lyhyen ja pitkän aikavälin työkykyarviot tehdään yksilön, työpaikan ja työtehtävien tuntemuksen perusteella. Työssä selviytymistä seurataan jatkuvasti, jotta kuntoutus ja

hoitoon ohjaus, sekä muut tukitoimet aloitetaan riittävän varhain. Työntekijän palatessa töihin sairauden jälkeen, sekä hoitoja valittaessa huomioidaan työn asettamat vaatimukset. Työhön liittyvien sairauksien paheneminen ja toistuminen estetään. Varhaisen diagnostiikan, hoidon ja hyvän seurannan mahdollistaa tiivis ja pitkäaikainen potilas-lääkäri/hoitaja-suhde. (Weman 2007, 39.)

Kannanotto vastaanotolle tulon syyn työperäisyydestä kuuluu laadukkaaseen työterveyshuollon sairaanhoitoon. Työhön liittyviä toimenpiteitä sairauden ehkäisemiseksi ovat esimerkiksi työn terveellisyttä ja turvallisuutta koskeva ohjaus ja neuvonta tai tilakäyntialoite. (Weman 2007, 40.)

4.5 Opastus ensiapuvalmiudesta

Työpaikan ensiapuvalmiudella tarkoitetaan sitä, että työpaikalla on sen toimintaan ja olosuhteisiin nähden riittävä ensiapuvarustus, toimintaohjeet onnettomuustilanteita varten ja riittävästi ensiaputaitoisia henkilöitä. Ensiapuvalmiuden suunnittelun perustan muodostavat työpaikan riskitekijöiden kartoittaminen ja arviointi. Ensiapuvalmiuden suunnittelussa ja toteuttamisessa työterveyshuollon asiantuntemus on tärkeää. (Manninen ym. 2007, 170.)

Työterveyshuolto määrittelee maatilan ensiapuvalmiuden tilakohtaisesti. Arviointi ja ohjaus kuuluvat ensiapuvalmiuden järjestämiseen. Ensiapuvälineiden riittävyys ja kunto, sekä tilalla työskentelevien ensiaputaidot arvioidaan tilakäynneillä. Ensiapuvalmiuden riittävyys tulee huomioida myös tilakohtaisessa palo- ja pelastussuunnitelmassa. (Kinnunen 2007, 36.)

Arvioidessa maatilan ensiapuvälineistöä, tulee ottaa huomioon tuotantorakennusten ja työtilojen välimatkat, yksintyöskentely sekä ammattiavun saavutettavuus. Traktorit ja muut työkoneet on hyvä varustaa työn vaarallisuuden mukaisilla ensiapuvarusteilla. (Kinnunen 2007, 36.) Ensiapuvälineiden tulee olla kaikkien työntekijöiden ja satunnaisten vierailijoiden tiedossa, esimerkiksi opaskyltein. Ensiapuvälineiden tulee olla myös helposti esille otettavissa, tarvittaessa mukaan otettavissa, järjestyksessä, täydellisinä (sisältölistat) sekä pakattuina laukkuun, kaappiin tai laatikkoon. Ensiapuvälineiden kunto, määrä ja siisteys tulee tarkistaa

tietyin väliajoin ja välineistöä tulee täydentää tarpeen mukaan. (Manninen ym. 2007, 171.)

4.6 Työkykyä ylläpitävä toiminta

Työkykyä ylläpitävällä toiminnalla tarkoitetaan työlöihin, työhön ja työntekijöihin kohdistuvaa suunnitelmallista, tavoitteellista ja monimuotoista toimintaa, johon osallistuessaan työterveyshuolto omalta osaltaan tukee ja edistää työelämässä mukana olevien työ- ja toimintakykyä (Manninen ym. 2007, 173). Työterveyshuolto sisällyttää työkykyä ylläpitävän toiminnan omiin selvityksiinsä ja toimenpiteisiinsä, kuten esimerkiksi terveystarkastuksiin sekä tietojen antamiseen ja ohjaukseen. Työterveyshuollon tehtävänä on toimia asiantuntijana, sekä työterveyshuoltolaissa määriteltyjen työterveyshuollon tehtävien kautta suunnitella ja toteuttaa työkykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimenpiteitä. Kuntoutustarpeen selvittäminen sisältyy tarvittaessa näihin toimenpiteisiin. Työkyvyn ylläpitoon kuuluu yksilön terveyden ja voimavarojen edistäminen, työ ja työympäristön kehittäminen, työyhteisön toiminnan parantaminen ja ammattitaidosta huolehtiminen. Ensisijaisesti vastuu työkyvyn ylläpitämisestä ja edistämisestä on maatalousyrittäjällä. (Kinnunen 2007, 31.)

Tilakohtaiseen työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan kirjataan työkykyä ylläpitävät toiminnot. Toimintasuunnitelmassa kuvattujen menetelmien mukaisesti mitataan ja arvioidaan työkykyä ylläpitävää toimintaa. Työterveyshuolto voi ohjata asiakkaitaan osallistumaan paikallisiin projekteihin, joissa työkykyä ylläpitävä toiminta usein toteutetaan. (Kinnunen 2007, 31.)

4.7 Työterveyshuollon palveluiden korvattavuus

Kunnan järjestäessä työterveyshuollon maatalousyrittäjille työolohaastattelu ja tilakäynti (työoloselvitys) ovat maksuttomia lain (859/1984) perusteella. Lain mukaan maksuttomuus koskee vain terveyskeskuksen tuottamaa työoloselvitystä. Tilakäynnin kustannuksiin sisältyvät työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käynnin suunnittelu, toimintasuunnitelman tekeminen tai tarkistaminen, tilakäynti, matka-aika, matkakustannukset ja palautteen teko. Mikäli

kunta on sopinut työterveyshuollonpalvelujen tuottamisesta yksityisen palveluntuottajan kanssa, tulee työterveyshuoltosopimus tehdä kunnan kanssa ja laskutus ohjattava kunnan terveyskeskuksen kautta, jotta työoloselvitykset ovat maatalousyrittäjille maksuttomia. (Kinnunen 2007, 46–47.)

Maatalousyrittäjän maksaa työterveyshuollon palvelut, myös työoloselvitykset, ensin kokonaan ja hakee korvauksen Kelalta, mikäli hän hankkii työterveyshuollon palvelut yksityiseltä työterveyshuoltoyksiköltä. Korvauksen hakuaikaa on kuusi kuukautta kustannusten maksamisesta. Maatalousyrittäjä hakee Kelalta itse korvausta työterveyshuollon työoloselvityksessä tarpeellisiksi katsomista ensiapukoulutuksesta (mikäli koulutustaho on muu kuin oma työterveyshuolto) ja ensiapuvälineistä sekä omista työterveyshuoltoon liittyvistä matkakustannuksista. (Kinnunen 2007, 47.)

Maatalousyrittäjän sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvaamisen edellytyksenä on, että sama työterveyshuollon palveluntuottaja hoitaa ehkäisevän toiminnan ja sairaanhoidon. Sairanhoidon tulee myös olla kirjattuna työterveyshuoltosopimukseen ja toimintasuunnitelmaan. Kunnallinen työterveysyksikkö laskuttaa maatalousyrittäjältä omavastuusuuden. Työterveysyksikkö hakee yrittäjän puolesta korvausta sairaanhoidon kustannuksista yrittäjän puolesta kuuden kuukauden kuluessa palvelujen antamisesta. Yksityiseltä työterveyshuollon yksiköltä ostetusta sairaanhoidosta maatalousyrittäjä maksaa ensin itse kokonaan ja hakee Kelan korvauksen kuuden kuukauden kuluessa kustannusten maksamisesta. (Kinnunen 2007, 47.)

Maatalousyrittäjä voi Verohallinnon ohjeen (Dnro 697/345/2007 28.5.2007) mukaisesti vähentää työterveyshuoltopalveluista aiheutuneet kustannukset verotuksessaan elinkeinotoiminnan kuluina maatilatalouden tuloverolain 4§:n perusteella. Kustannusten tulee kuulua Kelan korvausten piiriin, jotta vähennysoikeuden voi saada. Maatalousyrittäjän maksama osuus kustannuksista voidaan vähentää verotuksessa. Vähennyskelpoisten kustannusten tulee olla kohtuullisia yrittäjän työpanokseen nähden. Työterveyshuoltoon syyskuun 2011 loppuun mennessä liittynyt maatalousyrittäjä sai seuraavan vuoden alusta työajan tapaturmavakuutusmaksuunsa 20 % alennuksen. Alennuksen saamisena on ehtona, että maatalousyrittäjä

sitoutuu vähintään neljän vuoden välein tehtävään tilakäyntiin. (Kinnunen 2007, 48.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa. Tutkimuksessa selvitettiin, olivatko maatalousyrittäjät Nivalan kaupungin alueella liittyneet työterveyshuoltoon, käyttivätkö he työterveyshuollon tarjoamia palveluita ja kuinka tyytyväisiä he olivat saamiinsa työterveyshuollon palveluihin. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, miksi työterveyshuoltoon kuulumaton maatalousyrittäjä ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon ja mihin työterveyshuollon tarjoamiin palveluihin työterveyshuoltoon liittyneet maatalousyrittäjät olivat erityisen tyytyväisiä.

Tutkimuksen tavoitteena oli kuulla maatalousyrittäjien mielipiteitä työterveyshuollosta. Tutkimuksen tulokset antavat tietoa muun muassa siitä, miten maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa tulisi mahdollisesti parantaa ja kehittää.

Tutkimuksen tarkoituksena oli etsiä vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin:

1. Olivatko maatalousyrittäjät Nivalan kaupungin alueella liittyneet työterveyshuoltoon ja käyttivätkö he työterveyshuollon palveluja?
2. Kuinka tyytyväisiä maatalousyrittäjät olivat saamiinsa työterveyshuollon palveluihin?
3. Vaikuttiko maatalousyrittäjän ikä, sukupuoli, siviilisääty, koulutus tai tilan tuotantosuunta työterveyshuoltoon liittymiseen?
4. Toteutuivatko työterveystarkastukset ja tilakäynnit lakisääteisesti tietyllä aikavälillä?
5. Miksi työterveyshuoltoon liittymätön maatalousyrittäjä ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon?
6. Kaipasivatko työterveyshuoltoon liittyneet maatalousyrittäjät jotain muutoksia työterveyshuoltoon tai sen tarjoamiin palveluihin?
7. Mihin maatalousyrittäjät olivat olleet erityisen tyytyväisiä työterveyshuollon palveluissa?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat nivalalaiset maatalousyrittäjät. Nivala valikoitui tutkimuskaupungiksi, koska siellä on paljon maatalouden harjoittajia ja koska siellä ei ole aiemmin tehty vastaavanlaista tutkimusta.

Tutkijat ottivat yhteyttä Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen (Mela) ja saivat sieltä yhteyshenkilöksi vakuutus- ja hyvinvointiyksikön asiantuntijan. Tutkimuslupanomus, tutkimussuunnitelma, saatekirje (LIITE 1) ja internet-linkki e-kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostilla Melan yhteyshenkilölle. Yhteyshenkilö poimi Melan asiakasrekisteristä satunnaisesti 130 nivalalaisen maatalousyrittäjän yhteystiedot ja lähetti heille kirjeitse saatekirjeen, jossa kerrottiin tutkimuksesta. Saatekirje sisälsi myös internet-linkin tutkimuksen e-kyselylomakkeeseen. Tutkimuksen aineisto kerättiin tammikuussa 2012. Maatalousyrittäjillä oli kolme viikkoa aikaa vastata kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui nimettömästi. Vastauksia saatiin 57 kappaletta.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena, eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, joka sisälsi sekä suljettuja -, että avoimia kysymyksiä (LIITE 2). Kyselytutkimuksen etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara. 2009, 195). Kyselylomakkeen kysymykset suunniteltiin pääasiassa itse. Vastaajan taustatietojen keräämiseen tarkoitettujen kysymykset, kuten ikä, sukupuoli ja tilan tuotantosuunta, pohjautuivat Työterveyslaitoksen vuonna 2004 tekemään tutkimukseen ”Työterveys ja maatalous Suomessa vuonna 2004- Maatalousympäristön riskin ja niihin vaikuttaminen” (Rissanen 2006). Työterveyslaitoksen tekemän tutkimuksen kysymyksiä muokattiin tutkimukseen sopivaan muotoon.

Tutkimuksessa käytettiin teorian pohjalta itse suunniteltuja suljettuja monivalintakysymyksiä, joissa vastaajan tuli valita annetuista vaihtoehdoista yksi itselleen sopivin vaihtoehto. Monivalintakysymykset koskivat työterveyspalveluiden

käyttöä ja tyytyväisyyttä niihin. Työterveyspalveluiden käyttöä selvitettiin kylä/ei-vaihtoehtoin. Tyytyväisyyttä työterveyspalveluihin kartoitettiin viisiportaisella asteikolla, jossa vaihtoehdot olivat erittäin tyytyväinen, tyytyväinen, tyytymätön, erittäin tyytymätön ja ei osaa sanoa. Vaihtoehtona oli myös, että vastaaja ei ollut saanut kyseistä palvelua. Kyselylomake sisälsi myös neljä itse kehitettyä avointa kysymystä, joissa vastaajille haluttiin antaa mahdollisuus kertoa omin sanoin, miksi hän ei mahdollisesti ollut liittynyt työterveyshuoltoon, minkä tulisi muuttua, että hän liittyisi työterveyshuoltoon, mihin hän oli erityisen tyytyväinen työterveyshuollon tarjoamissa palveluissa ja haluaisiko vastaaja mahdollisesti muuttaa tai lisätä jotain työterveyshuollon palveluissa.

Kyselylomake esitettiin kahdella maatalousyrittäjällä. Esitetauksen jälkeen kyselylomakkeeseen ei tehty merkittäviä muutoksia. Koevastaajat eivät osallistuneet varsinaiseen tutkimukseen.

6.3 Aineiston analysointi

Aineiston kvantitatiivinen osa, eli suljetut monivalintakysymykset, analysoitiin SPSS 19.0-tilastointiohjelmalla. Aineisto siirrettiin suoraan e-kyselylomakkeesta SPSS 19.0-tilastointiohjelmaan, joka muunsi vastaukset tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Tulokset käsiteltiin lukumäärinä ja prosentteina taulukoissa. Osaa muuttujista analysoitiin ristiintaulukoinnilla ja joidenkin muuttujien luokkia yhdistettiin samassa yhteydessä. Tulokset havainnollistettiin tekstin yhteydessä taulukoiden ja kuvioiden avulla.

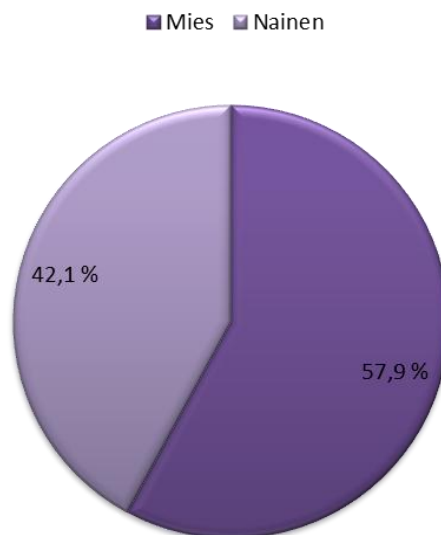
Avoimet kysymykset analysoitiin sisällön analysoinnin avulla. Kaikkien avointen kysymysten vastaukset käytiin yksitellen läpi ja kirjoitettiin puhtaaksi. Tämän jälkeen vastaukset luokiteltiin niiden sisällön mukaan omiin luokkiinsa, joista muodostettiin kullekin luokalle yläkäsite.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake lähetettiin 130 maatalousyrittäjälle, joista 57 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 43,8.

7.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajista 57,9 % (n=33) oli miehiä ja 42,1 % (n=24) naisia (Kuvio 1). Suurin osa vastaajista (36,8 %) oli 36–45-vuotiaita. Vastaajista 26,4 % oli 46–55-vuotiaita, 19,3 % yli 55-vuotiaita ja 14,0 % 25–35-vuotiaita. Vähiten oli alle 25-vuotiaita (5,3 %). Vastaajista suurin osa (73,7 %) oli naimisissa. Naimattomia oli 15,8 % vastaajista ja avoliitossa eläviä vastaajia oli 10,5 %.

Kuvio 1. Vastaajien sukupuoli % (n=57).

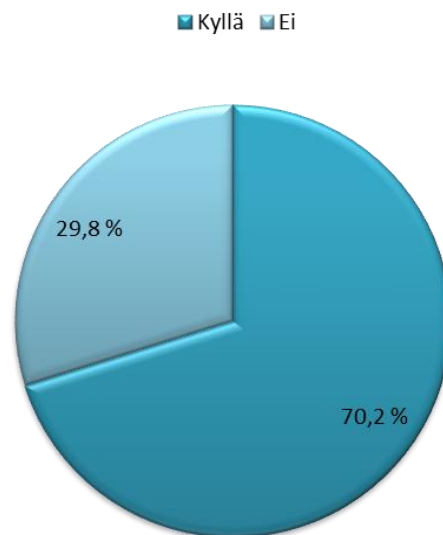
Yli puolet vastaajista (56,1 %) ilmoitti koulutukseksi ammattikoulun. Ammatikorkeakoulun oli käynyt 14,0 % vastaajista. Vastaajista 12,3 % ilmoitti koulutukseksi jonkun muun. Muita koulutuksia olivat esimerkiksi karjatalouskoulu ja maatilatekninen koulu. Vastaajista 8,8 % oli käynyt joko peruskoulun/kansakoulun tai lukion.

Suurimmalla osalla vastaajista (40,4 %) oli tilan tämänhetkisenä tuotantosuuntana lypsykarjatalous. Vastaajista viljan viljelyä harjoitti 26,3 %. 14,0 %:lla vastaajista tuotantosuuntana oli nautakarjatalous ja 10,5 %:lla sikatalous. Muuta kasvinvilje-

lyä harjoitti 5,3 % vastaajista. Muita tuotantosuuntia olivat metsätalous (1,8 %) ja muu kotieläintalous (1,8 %). Lisäksi yhdellä vastaajalla oli päätuotantosuunnan ohella lihanautoja, yhdellä kuminatila ja yhdellä metsätaloutta.

7.2 Työterveyshuoltoon kuuluminen

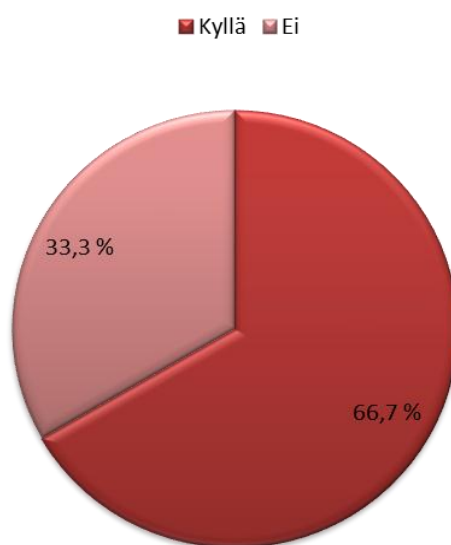
Vastaajilta kysyttiin kuuluvatko he maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Vastaajista 70,2 % (n=40) kuului maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon ja vastaavasti 29,8 % (n=17) ei ollut liittynyt maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon (Kuvio 2).

Kuvio 2. Työterveyshuoltoon kuuluminen % (n=57).

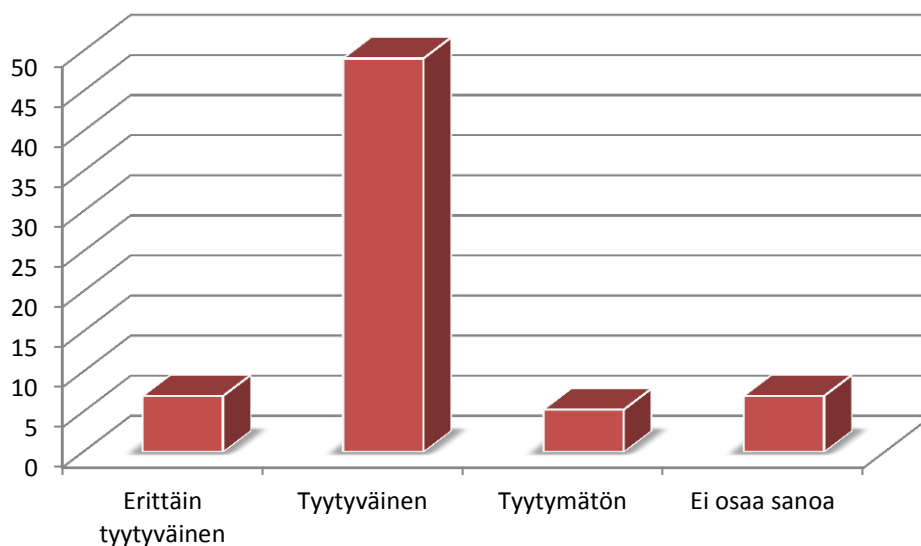
7.3 Tilakäynti

Vastaajista 66,7 %:lle oli tehty tilakäynti ja kolmasosalle (33,3 %) ei ollut tehty tilakäyntiä (Kuvio 3). Vastaajilta tiedusteltiin, minä vuonna tilakäynti oli viimeksi tehty. Vuonna 2009 tilakäynti oli tehty joka viidennelle (19,3 %) vastaajista. Tilakäynti oli tehty 15,8 % vastaajista vuosina 2007–2008. Vuosina 2010–2011 tilakäynti oli tehty joka neljännelle (22,8 %).

Kuvio 3. Tilakäynnin tekeminen % (n=57).

Tilakäyntiin oli tyytyväisiä lähes puolet vastaajista (49,1 %). Erittäin tyytyväisiä tilakäyntiin oli 7,0 % vastaajista ja vastaavasti tyytymättömiä saman verran, eli 7,0 %. Tyytyväisyytään tilakäyntiin ei osannut kertoa niin ikään 7,0 % vastaajista. (Kuvio 4.)

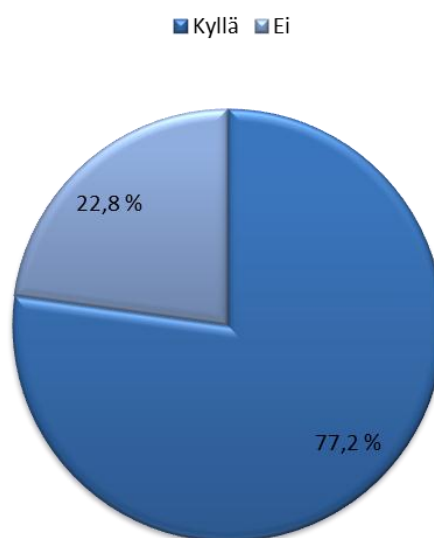

Kuvio 4. Maatalousyrittäjien tyytyväisyys tilakäyntiin % (n=57).

7.4 Työoloaastattelu ja työterveystarkastus

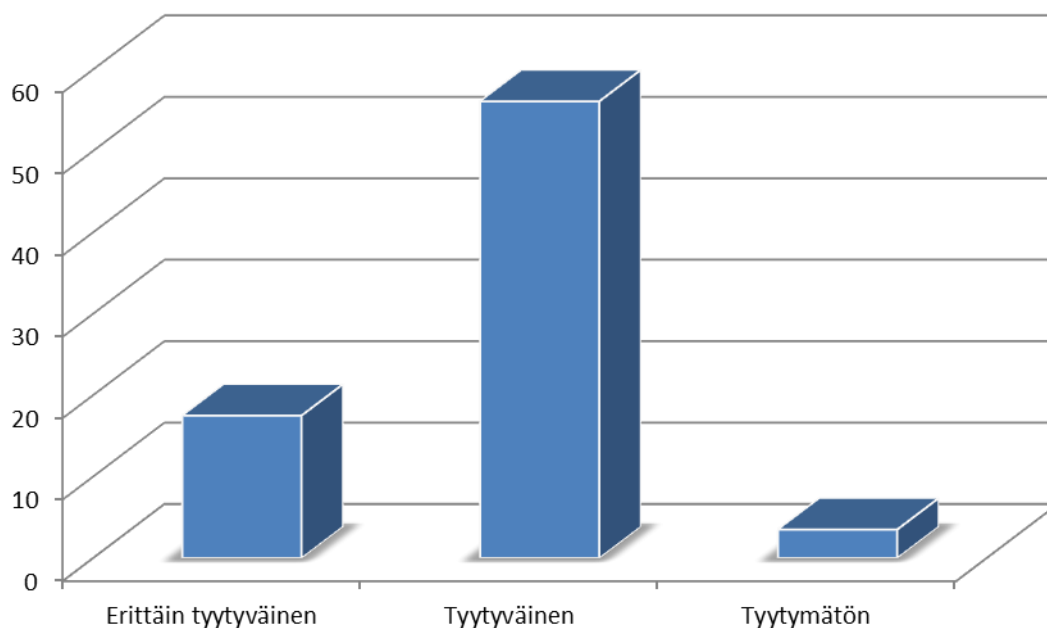
Työoloaastattelu oli tehty valtaosalle eli 70,2 % vastaajista. Kuitenkaan lähes joka kolmannekselle (29,8 %) sitä ei ollut tehty. Niistä vastaajista, joille työoloaastattelu oli tehty, yli puolet (52,6 %) oli siihen tyytyväisiä. Vastaajista 10,5 % oli erittäin tyytyväisiä viimeisimpään työoloaastatteluun. Vastaajista 5,3 % ei osannut sanoa mielipidettään työoloaastattelusta ja 1,8 % ilmoitti olevansa tyytymätön viimeisimpään työoloaastatteluun.

Työterveystarkastus oli tehty kolmelle vastaajalle neljästä (77,2 %), vastaavasti 22,8 % sitä ei ollut tehty (Kuvio 5). Joka neljännelle vastaajalle (22,8 %) työterveystarkastus oli tehty vuonna 2010. Sekä vuonna 2009 että vuonna 2011 työterveystarkastus oli tehty 15,8 %:lle vastaajista. Vuonna 2008 työterveystarkastus oli tehty 7,1 %. Yhdelle vastaajista työterveystarkastus oli tehty tänä vuonna eli 2012.

Kuvio 5. Maatalousyrittäjille tehty työterveystarkastus % (n=57).

Yli puolet vastaajista (56,1 %) oli tyytyväisiä viimeisimpään työterveystarkastukseen. Vastaajista 17,5 % oli viimeisimpään työterveystarkastukseen erittäin tyytyväisiä. Työterveystarkastukseen tyytymättömiä oli vähiten (3,5 %). (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Maatalousyrittäjien tyytyväisyys työterveystarkastuksiin % (n=57).

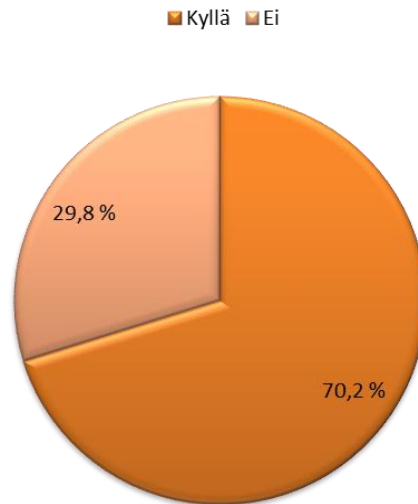
7.5 Ohjaus ja neuvonta

Vastaajilta kysyttiin, ovatko he saaneet työterveyshuollosta ohjausta tai neuvontaa terveyteensä liittyen, esimerkiksi kuntoutukseen ohjaamista tai terveysneuvontaa. Lähes kolme neljästä vastaajasta (71,9 %) oli saanut työterveyshuollosta terveyteensä liittyvää ohjausta tai neuvontaa. Lähes kolmasosa (28,1 %) ei ollut saanut työterveyshuollosta terveyteensä liittyvää ohjausta tai neuvontaa lainkaan. Yli puolet vastaajista (52,6 %) oli työterveyshuollosta saamaansa ohjaukseen tai neuvontaan tyytyväisiä. Vastaajista 12,3 % oli erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen tai neuvontaan. Vastaavasti 5,3 % vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään työterveyshuollosta saamastaan ohjauksesta tai neuvonnasta. Vastaajista 3,6 % oli joko tyytymätön tai erittäin tyytymätön saamaansa ohjaukseen tai neuvontaan.

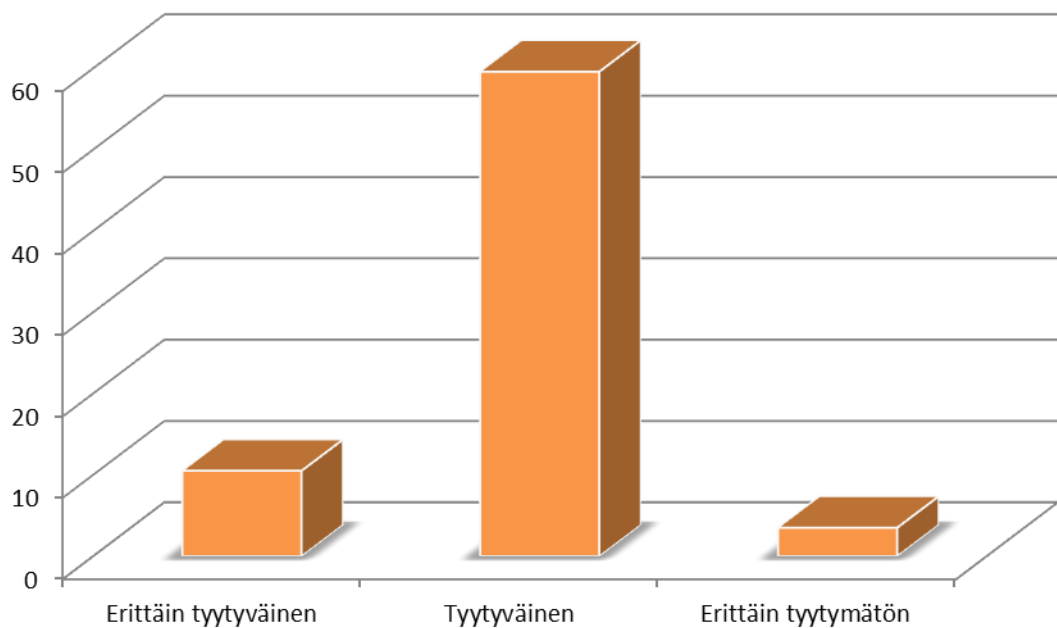
7.6 Sairaanhoito

Vastaajista 70,2 % oli saanut tarvittaessa sairaanhoitoa työterveyshuollosta. Vastaavasti 29,8 % ei ollut saanut sairaanhoitoa työterveyshuollosta lainkaan. (Kuvio 7.) Suurin osa vastaajista (59,6 %) oli saamaansa sairaanhoitoon tyytyväisiä. 10,5

% vastaajista oli erittäin tyytyväisiä ja 3,5 % vastaajista oli erittäin tyytymättömiä saamaansa sairaanhoitoon. (Kuvio 8.)

Kuvio 7. Työterveyshuollosta tarvittaessa saatu sairaanhoito % (n=57).

Kuvio 8. Maatalousyrittäjien tyytyväisyys saamaansa sairaanhoitoon % (n=57).

7.7 Ensiapu-opastus ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Yli puolet vastaajista (59,7 %) oli saanut työterveyshuollosta opastusta ensiapuasioissa, esimerkiksi ensiapuvälineiden ja –koulutuksen hankkimisessa. Vastaajista 42,1 % ei kuitenkaan ollut saanut työterveyshuollosta opastusta ensiapuasioissa. Noin puolet vastaajista (50,9 %) oli tyytyväisiä saamaansa ensiapuopastukseen. Erittäin tyytyväisiä saamaansa ensiapuopastukseen oli 5,3 % vastaajista. Vain yksi vastaaja (1,8 %) ilmoitti olevansa tyytymätön saamaansa ensiapuopastukseen.

Työterveyshuolto oli ohjannut yli puolet vastaajista (56,1 %) osallistumaan työkykyä ylläpitävään toimintaan. Vastaavasti 43,9 % ei ollut saanut työterveyshuollosta ohjausta osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan lainkaan. Noin puolet vastaajista (45,6 %) oli tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan. Vastaajista 5,3 % ilmoitti olevansa erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan. Vastaajista 3,6 % ei joko osannut kertoa mielipidettään tai oli tyytymätön saamaansa ohjaukseen osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan.

7.8 Työterveyshuoltoon liittymättömät

Työterveyshuoltoon liittymättömiltä maatalousyrittäjiltä (n=17) kysyttiin, miksi he eivät olleet liittyneet maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Suurin osa vastaajista (n=6) teki maataloustyötä sivutoimisena ja kuului päätoimisen työnsä kautta johonkin muuhun työterveyshuoltoon ja sai päätoimisen työnsä kautta työterveyshuollon palveluita.

”Olen sivutoiminen maatalousyrittäjä ja käytän päätoimen järjestämää työterveyshuoltoa.”

Vastaajista neljä koki maatalousyrittäjien työterveyshuollon tarpeettomaksi ja kolme vastaajaa ei ollut joko viitsinyt tai ehtinyt liittyä työterveyshuollon jäseniksi. Liian kalliiksi maatalousyrittäjien työterveyshuollon koki kaksi vastaajaa. Yhden vastaajan mielestä työterveyshuoltoon liittyminen on liian vaivalloista.

Työterveyshuoltoon liittymättömiltä maatalousyrittäjiltä kysyttiin myös, minkä pitäisi muuttua, että he liittyisivät työterveyshuoltoon. Suurin osa vastaajista (n=5) ei osannut kertoa mielipidettään tai vastasi, että minkään ei pitäisi muuttua. Kolme vastaajaa liittyisi työterveyshuoltoon, mikäli maataloustyö muuttuisi päätoimiseksi.

Kolme vastaajista koki, että työterveyshuollon tulisi olla pakollinen, siihen tulisi olla enemmän aikaa perehtyä ja maksujen tulisi olla alhaisempia. Vastaajista kaksi koki tarvitsevansa enemmän tietoa työterveyshuollon palveluista ja kaksi ilmoitti liittyvänsä työterveyshuoltoon, kun kokee sen tarpeelliseksi.

”Jos lääkäri- ym. maksut olisivat pienempiä, niin ehkä pienen tilan omistavallakin olisi varaa liittyä siihen.”

”enemmän tietoa, mitä palveluita työterveyshuollosta voi saada.”

7.9 Työterveyshuoltoon liittyneet

Työterveyshuoltoon liittyneiltä maatalousyrittäjiltä (n=40) kysyttiin, mihin he olivat olleet erityisen tyytyväisiä maatalousyrittäjien työterveyshuollossa. Suurin osa vastaajista (n=12) oli erityisen tyytyväisiä ammattitaitoiseen henkilökuntaan. Neljäsosa vastaajista oli erityisen tyytyväisiä nopeaan avunsaantiin (n=10) ja terveystarkastuksiin (n=9).

Kuusi vastaajaa oli erityisen tyytyväisiä muihin työterveyshuollon tarjoamiin palveluihin, esimerkiksi terveystarkastuksiin, tilakäyntiin, opastukseen ja sairaanhoitoon. Kaksi vastaajaa oli erityisen tyytyväisiä säännöllisiin terveystarkastuksiin. Yhden vastaajan mielestä työterveyshuollosta on suuri apu sairauten liittyvissä asioissa.

”Neuvonta ongelmatilanteissa on toiminut hyvin. Ystävällinen ja ammattitaitoinen henkilökunta on myös hieno asia.”

”terveystarkastuksiin, nopeaan sairaanhoidollisiin tutkimuksiin pääsemiin.”

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon liittyneiltä vastaajilta kysyttiin myös, haluaisivatko he muuttaa tai lisätä jotain työterveyshuollon palveluissa. Suurimmalla osalla vastaajista (n=13) ei ollut muutettavaa tai lisättävää työterveyshuollon palveluihin tai he eivät osanneet sanoa mielipidettään. Vastaajista kuusi haluaisi lisätä työterveyshuollon resursseja, koska vastaanottoaikaa oli vaikea saada. Neljän vastaajan mukaan työterveystarkastukset voisivat olla tiheämmin. Kolmen vastaajan mielestä hinnat voisivat olla työterveyshuollossa alhaisemmat. Vastaajista kolme haluaisi lääkärille enemmän aikaa keskittyä potilaaseen, tilakäyntejä enemmän ja työterveyshuollolle enemmän näkyvyyttä. Kaksi vastaajaa kaipasi työterveyshoitajille enemmän tietoa maatalousyrittäjän työstä.

”Lääkärille on vaikea saada aika, joskus ajan saa vasta kolmen viikon päähän.”

”Voisivat pitää itseään enemmän esillä. Ovat muuttaneet jo monesti vastaanottopaikkaa. Lääkärillä liian kiire kuunnella asiakastaan. Pintapuolista.”

7.10 Iän vaikutus työterveyshuoltoon liittymiseen

Iän vaikutusta työterveyshuoltoon liittymiseen tutkittiin ristiintaulukoimalla vastaajien ikä ja kysymys, jossa tiedusteltiin kuuluuko vastaaja maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Ristiintaulukointia varten tehtiin muuttujan muunnokset, jossa ikäryhmät alle 25 ja 25–35 sekä 46–55 ja yli 55 yhdistettiin.

Alle 36-vuotiaista vastaajista työterveyshuoltoon oli liittynyt 36,4 %. Vastaavasti 63,6 % alle 36-vuotiaista vastaajista ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon. 36–45-vuotiaista vastaajista suurin osa (76,2 %) oli liittynyt työterveyshuoltoon. Joka neljäs (23,8 %) 36–45-vuotiaista vastaajista ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon. Yli 45-vuotiaista valtaosa (80,0 %) oli liittynyt työterveyshuoltoon. (Taulukko 1).

Onko liittynyt työterveyshuoltoon	Ikä		
	Alle 36	36–45	Yli 45
Kyllä	36,4 % (n=4)	76,2 % (n=16)	80,0 % (n=20)
Ei	63,6 % (n=7)	23,8 % (n=5)	20,0 % (n=5)
Yhteensä	100,0 % (n=11)	100,0 % (n=21)	100,0 % (n=25)

Taulukko 1. Iän vaikutus työterveyshuoltoon liittymiseen % (n=57).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosten mukaan suurin osa maatalousyrittäjistä kuului työterveyshuoltoon. Iällä ja työterveyshuoltoon liittymisellä näytti olevan tutkimustulosten mukaan yhteys, sillä yli 45-vuotiaista valtaosa kuului työterveyshuoltoon, kun taas alle 36-vuotiaista työterveyshuoltoon kuului vain noin joka kolmas (36,4 %). Tulos on kuitenkin vain suuntaa antava, koska aineisto on niin pieni.

Tutkimustulosten mukaan suurin osa työterveyshuoltoon liittyneistä maatalousyrittäjistä käyttivät työterveyshuollon tarjoamia palveluita. Tilakäynti oli tehty yli puolelle maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon kuuluvalle. Suurimmalla osalla tilakäynti oli toteutunut lakisääteisesti neljän vuoden sisällä. Työolohaastattelu (n=40) ja työterveystarkastus (n=44) oli tehty lähes jokaiselle maatalousyrittäjälle. Suurimmalle osalle työterveystarkastus oli tehty lakisääteisesti kahden vuoden sisällä.

Lähes kaikki maatalousyrittäjät olivat saaneet työterveyshuollosta ohjausta ja neuvontaa terveyteensä liittyen, esimerkiksi ohjausta kuntoutukseen. Suurin osa maatalousyrittäjistä oli käyttänyt myös työterveyshuollon tarjoamaa sairaanhoitoa. Yli puolet vastaajista oli saanut työterveyshuollosta opastusta ensiapu-asioissa, esimerkiksi opastusta ensiapuvälineiden ja -koulutuksen hankinnasta. Työterveyshuolto oli ohjannut yli puolta maatalousyrittäjistä osallistumaan työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Tutkimustulosten mukaan maatalousyrittäjät olivat tyytyväisiä työterveyshuollosta saamiinsa palveluihin. Puolet maatalousyrittäjistä oli tyytyväisiä sekä viimeisimpään tilakäyntiin että viimeisimpään työolohaastatteluun. Suurin osa maatalousyrittäjistä oli tyytyväisiä ja noin viidesosa oli erittäin tyytyväisiä viimeisimpään työterveystarkastukseen. Puolet maatalousyrittäjistä oli tyytyväisiä työterveyshuollosta saamaansa ohjaukseen ja neuvontaan. Pieni osa oli myös erittäin tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen ja neuvontaan. Sairaanhoidon oltiin yleisesti ottaen tyytyväisiä. Puolet maatalousyrittäjistä oli tyytyväisiä saamaansa ensiapuopastukseen. Tyytymättömiä oltiin työterveyshuollosta saatavaan ohjaukseen osallis-

tua työkykyä ylläpitävään toimintaan, sillä alle puolet oli tyytyväisiä samaansa ohjaukseen.

Pääosa työterveyshuoltoon liittymättömistä vastaajista ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon, koska teki maataloustyötä sivutoimisena ja kuului päätoimisen työnsä kautta johonkin muuhun työterveyshuoltoon. Suurin osa vastaajista ei osannut sanoa, minkä tulisi muuttua, että hän liittyisi työterveyshuoltoon. Osa vastaajista liittyisi työterveyshuoltoon sitten, jos maataloustyö muuttuisi päätoimiseksi.

Valtaosa työterveyshuoltoon liittyneistä vastaajista oli työterveyshuollossa erityisen tyytyväisiä ammattitaitoiseen henkilökuntaan, nopeaan avunsaantiin ja terveystarkastuksiin. Suurimmalla osalla vastaajista ei ollut muutettavaa tai lisättävää työterveyshuollon palveluihin tai he eivät osanneet sanoa mielipidettään. Osa vastaajista halusi lisätä työterveyshuollon resursseja, jotta vastaanottoaikaa olisi helpompi saada.

9 POHDINTA

9.1 Tulosten pohdinta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuuluvatko Nivalan alueen maatalousyrittäjät työterveyshuoltoon, käyttävätkö he työterveyshuollon tarjoamia palveluita ja kuinka tyytyväisiä he olivat saamiinsa palveluihin. Halusimme selvittää myös, oliko maatalousyrittäjillä kehitysehdotuksia työterveyshuollon palveluihin. Lisäksi halusimme tutkia iän, sukupuolen, tuotantosuunnan ja siviilisäädyn mahdollista vaikutusta työterveyshuoltoon liittymiseen. Tutkimus toteutettiin e-kyselylomakkeella 130 maatalousyrittäjälle, joista 57 vastasi kyselyyn.

Tutkimustuloksista selvisi, että suurin osa vastaajista oli liittynyt työterveyshuoltoon. Tulos oli yllättävä, koska Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) työhyvinvointiohjelman mukaan maatalousyrittäjien työterveyshuollon liittymisaste vuonna 2011 oli vain 40 % (Mela 2012). Vastaajat käyttivät yllättävän hyvin työterveyshuollon palveluita, sillä kaikkia työterveyshuollon palveluita käytti yli puolet vastaajista. Tulos kertonee myös siitä, että Nivalassa tarjotaan kattavasti työterveyshuollon palveluita ja ne ovat hyvin saatavilla.

Yleisesti vastaajat olivat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. Tyytyväisimpiä vastaajat olivat työterveystarkastukseen ja sairaanhoitoon. Maatalousyrittäjien terveyden ja työkyvyn kannalta tärkeää onkin, että työterveystarkastukseen panostetaan. Terveydellisiin ongelmiin voidaan puuttua tarpeeksi ajoissa, mikäli ne huomataan terveystarkastuksen yhteydessä. Tilakäynti ja työterveystarkastus toteutuivat kaikilla vastaajilla laissa säädetyllä aikavälillä. Tulos oli mielestämme hieman yllättävä, koska oletuksena oli, että ne eivät toteutuisi kaikkien vastaajien osalta lakisääteisesti.

Yleisin syy siihen, että maatalousyrittäjä ei ollut liittynyt työterveyshuoltoon oli sivutoiminen maatalousyrittäjä. Nämä vastaajat kuuluivat päätoimisen työnsä kautta johonkin muuhun työterveyshuoltoon. Usea vastaaja ilmoitti, ettei koe työterveyshuoltoon liittymistä tarpeellisenä. Vastaus ihmetytti, sillä yleensä terveys koetaan tärkeäksi ja siitä pyritään huolehtimaan esimerkiksi työterveyshuollon

avulla. Huomattavaa oli, että usea työterveyshuoltoon liittymätön vastaaja ei osannut sanoa, minkä työterveyshuollossa pitäisi muuttua, jotta hän liittyisi siihen.

Työterveyshuoltoon liittyneet maatalousyrittäjät olivat erityisen tyytyväisiä ammattitaitoiseen henkilökuntaan ja nopeaan avunsaantiin. Mielestämme nämä tekijät ovat avainasemassa onnistuneessa työterveyshuollossa. Ristiriitaista oli kuitenkin, että moni vastaaja koki vastaanottoajan saamisen vaikeaksi. Muutama vastaaja koki myös, että terveydenhoitajien tulisi tietää enemmän maatalousyrittäjän työstä, joten ammattitaitoisuus ei täysin toteudu.

Ristiintaulukoidessa ikä ja työterveyshuoltoon liittyminen huomattiin, että iällä on merkitystä työterveyshuoltoon liittymisessä. Suuntaa antavan tuloksen mukaan iän karttuessa maatalousyrittäjät liittyvät helpommin työterveyshuoltoon. Tarkoituksenamme oli tutkia ristiintaulukoimalla myös sukupuolen, tuotantosuunnan ja siviilisäädyn vaikutusta työterveyshuoltoon liittymisessä. Ristiintaulukoinnista saatuja tuloksia ei kuitenkaan julkaistu, koska ne eivät olleet luotettavia aineiston pienuuden vuoksi.

Työterveyslaitoksen vuonna 2006 julkaisemassa tutkimuksessa ”Työterveys ja maatalous Suomessa 2004: Maatalousympäristön terveydelliset riskit ja niihin vaikuttaminen ” tutkittiin maatalousyrittäjien työtä, työoloja, koettua terveydentilaa, henkistä kuormitusta, työ- ja vapaa-ajan tapaturmia sekä maatalousyrittäjien kokemuksia työterveyshuollon toiminnasta. Tutkimus toteutettiin puhelinhaastattelulla ja tutkimukseen osallistui 20471 viljelijää. (Rissanen 2006, 3.) Vastanneista maatalousyrittäjistä 54 % oli liittynyt työterveyshuoltoon. Melko tai erittäin tyytyväisiä työterveyshuollon palveluihin oli 81 % maatalousyrittäjistä. Tilakäynti oli tehty 69 % vastaajista viimeisen neljän vuoden aikana. Maatalousyrittäjät olivat tilakäyntiin melko tai erittäin tyytyväisiä (93 %). Terveystarkastus oli tehty 60 % vastaajista viimeisen kahden vuoden aikana. (Kinnunen, Jokela & Taattola 2006, 91.)

Työterveyslaitoksen maatalousyrittäjien työterveyshuollon keskusyksikössä Myt-kyssä toteutettiin vuosina 2009–2011 Haaste-hanke. Hankkeen tavoitteena oli edistää maatalousyrittäjien työterveyttä kehittämällä työterveyshuollon sisällöllis-

tä kattavuutta ja palveluiden sisältöä. Hankkeeseen osallistui neljä kuntaa ja kaksi kaupunkia Pohjois-Savon alueelta. Hankkeeseen kuului alkukartoitus, kehittämistoimenpiteiden suunnittelu, kehittämistoimenpiteet ja loppuarviointi. Alkukartoituksessa kartoitettiin asiakaskyselyllä maatalousyrittäjien toiveita ja tarpeita kossien terveystarkastusta ja tilakäyntiä sekä haastateltiin työterveyshoitajia. Alkukartoitukseen kuului myös kansallisille vaikuttajille tehty haastattelu ja kysely maatalousyrittäjien tulevaisuuden näkymistä. Kehittämistoimenpiteet suunniteltiin ja toteutettiin alkukartoituksen perusteella. (Länsimies-Antikainen ym. 2011.)

Hankkeen päätulokseksi saatiin se, että kehittämistoimenpiteiden myötä maatalousyrittäjät kokivat pystyneensä vaikuttamaan terveystarkastuksen ja tilakäynnin ja terveystarkastuksen sisältöön merkittävästi enemmän kuin aikaisemmin. Maatalousyrittäjät olivat tyytyväisiä sekä tilakäyntiin että terveystarkastukseen. Terveystarkastajat kokivat myönteisenä uudistuksena hankkeessa kehitetyn esitietolomakkeen. Sen avulla pystyttiin ohjaamaan terveystarkastusta ja tilakäyntiä enemmän maatalousyrittäjien tarpeisiin kohdistuvaksi. (Länsimies-Antikainen ym. 2011.)

Edellä mainittujen tutkimusten tulokset olivat samansuuntaisia kuin tekemämme tutkimuksen tulokset. Tuloksia tarkastellessa tulee huomioida, että Työterveyslaitoksen vuonna 2006 julkaisemassa tutkimuksessa tyytyväisyyttä kysyttäessä vastausvaihtoehtona oli myös melko tyytyväinen, jota meillä ei ollut. Työterveyslaitoksen vuonna 2006 julkaisemassa tutkimuksesta selvisi, että terveystarkastukset ja tilakäynnit toteutuvat koko Suomessa lakisääteisesti.

Työhypoteesina oli, että suurin osa maatalousyrittäjistä ei kuulu työterveyshuoltoon ja he eivät ole täysin tyytyväisiä saamiinsa työterveyshuollon palveluihin. Tutkimustulokset osoittivat työhypoteesin vääräksi, sillä suurin osa maatalousyrittäjistä kuului työterveyshuoltoon ja he olivat pääosin tyytyväisiä saamiinsa työterveyshuollon palveluihin.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tarkastelemalla tutkimuksen reliabeliutta ja validiutta. Tutkimuksen reliabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimuksen tulosta voidaan pitää reliabelina esimerkiksi silloin, kun kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsijärvi ym. 2009, 231.)

Tutkimuksen reliabelius ja validius toteutuivat ainakin osittain. Tutkimuksen reliabeliutta tukee sen, että osa tuloksista oli samansuuntaisia edellä mainittujen tutkimusten kanssa (Rissanen 2006, Länsimies-Antikainen ym. 2011.) Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, maatalousyrittäjien liittymistä työterveyshuoltoon ja tyytyväisyyttä työterveyshuollon palveluihin. Tutkimuksessa mitattiin sitä, mitä oli tarkoituskin mitata ja tältä osin tutkimus on luotettava. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että kyselylomake esitettiin kahdella maatalousyrittäjällä.

Tutkimuksen luotettavuus kärsi pääosin itse kehitetyn kyselylomakkeen ja pienen otannan vuoksi. Kyselylomakkeen kysymykset olivat pääsääntöisesti itse luotuja, minkä vuoksi tutkimustuloksia ei voi kaikilta osin vertailla aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Tutkimuksen pienen otannan (n=57) vuoksi tutkimustuloksia ei voi yleistää tutkimuksen ulkopuoliseen perusjoukkoon, vaan tulokset ovat suuntaa antavia. Tulokset kuvaavat Nivalan kaupungin alueen tilannetta ja mittaavat työterveyshuollon palveluja kyseiseltä alueelta.

9.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkijan on otettava työssään huomioon tutkimusentekoon liittyvät eettiset kysymykset. Etiikan peruskysymyksiä ovat kysymykset oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta. Eettisesti hyvässä tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä, johon opetusministeriön asettaman tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaan kuuluu muun muassa, että tutkija noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja ja ottaa huomioon tutkimusryhmän jäsenten oikeudet ja aseman. (Hirsijärvi ym. 2009, 23–24.)

Eettisen tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Itsemääräämisoikeutta tulee myös kunnioittaa antamalla mahdollisten vastaajien itse päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Tutkimuksessa tulee huomioida vastaajien perehtyneisyys, eli tutkittavien tulee tietää mihin he osallistuvat ja mihin heidän mahdollisesti antamiaan vastauksia käytetään. (Hirsijärvi ym. 2009, 25.) Tutkimus toteutettiin e-kyselylomakkeella, mikä mahdollisti vastaajien anonymiteetin säilymisen. Yhteistyöhenkilömme Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta lähetti vastaajille saatekirjeessä linkin kyselylomakkeeseen, joten emme missään vaiheessa työtä saaneet selville vastaajien henkilöllisyyttä. Kyselylomakkeen saatekirjeessä painotettiin vastaamisen vapaaehtoisuutta ja sitä, että vastaajien henkilöllisyys ei paljastu tutkijoille. Saatekirjeessä annettiin vastaajille myös tietoa tutkimuksen tarkoituksesta ja sen tekijöistä. Kyselylomakkeet ja tulokset säilytettiin salasanoin lukituissa tietokoneissa, joihin vain tutkijoilla oli pääsy. Vastausten analysoinnin jälkeen tutkimusaineisto hävitettiin asianmukaisesti.

Tutkimustyön kaikissa vaiheissa on vältettävä epärehellisyttä. Huomioon on otettava muun muassa periaatteet, joiden mukaan toisen tekstiä ei plagioida, tuloksia ei sepitetä, eikä yleistetä kritiikittömästi ja raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Hirsijärvi ym. 2009, 26.)

Teoreettista viitekehystä kirjoitettaessa aineistoa, tutkimuksia ja kirjallisuutta haettiin luotettavia tiedonhaku sivustoja ja kirjaston hakukavavia käyttäen. Aineistoa ja kirjallisuutta haettiin Tria-kirjastotietokannasta. Tutkimuksien haussa avuksi käytettiin PubMed-, Cinahl- ja Linda-tietokantoja. Lähteistä saatuja tietoja on käytetty työssä plagiointia välttäen. Lähdemerkinnät on tehty Vaasan ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan.

9.4 Jatkotutkimusaiheet

Olisi mielenkiintoista tehdä samankaltainen tutkimus toiselle ammattiryhmälle. Aihetta voisi tutkia myös työterveyshoitajien näkökulmasta ja tutkia miten he kokevat maatalousyrittäjien työterveyshuollon. Saman tutkimuksen voisi toteuttaa myös eri kaupungeissa, esimerkiksi Etelä-Suomessa, ja vertailla saatuja tuloksia.

LÄHTEET

Antti-Poika, M., Martimo, K-P.& Husman, K. 2006. Työterveyshuolto. Helsinki. Duodecim.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki. Tammi.

Kauppinen, T., Hanhela, R., Kandolin, I., Karjalainen, A., Kasvio, A., Perkiö-Mäkelä, M., Priha, E., Toikkanen, J. & Viluksela, M. 2010. Työ ja terveys Suomessa 2009. Helsinki. Työterveyslaitos.

Kinnunen, B. 2007. Maatalousyrittäjien työterveyshuollon kustannusten korvaaminen. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 46-48. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

Kinnunen, B., Jokela, P. & Taattola, K. 2006. Maatalousyrittäjien työterveyshuolto. Teoksessa Työterveys ja maatalous Suomessa 2004: Maatalousympäristön terveydelliset riskit ja niihin vaikuttaminen, 91. Toim. Rissanen, P. Kuopio. Työterveyslaitos. Viitattu 7.5.2012. http://www.ttl.fi/fi/toimialat/maatalous/tiedonlahteita/Documents/Tyoterveys_ja%20_maatalous_Suomessa_2004.pdf

Kinnunen, B. & Taattola, K. 2007. Työterveyshuollon sisältö. Palveluista sopiminen. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 20-21. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

Kinnunen, B. & Weman, M. Terveystarkastus. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveys-huollossa, 28-29. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

L 29.12.1988/1343. Ammattitautilaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 1.4.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19881343/>

L 21.12.2001/1383. Työterveyshuoltolaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.2.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383/>

L 22.12.2006/1280. Maatalousyrittäjien eläkelaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 26.3.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061280>

Lizer, S. & Petrea, R. 2007. Health and safety needs of older farmers part I: work habits and health status. AAHON journal. 55, 12, 5-6.

Lizer, S. & Petrea, R. 2008. Health and safety needs of older farmers part II: agricultural injuries. AAHON journal. 56, 1, 1-2.

Länsimies-Antikainen, H., Kontio, P. & Mäittälä, J. 2011. HAASTE-hanke. Maatalousyrittäjien työterveyshuollon sisällön ja kattavuuden kehittäminen. Loppuraportti 2009-2011. Helsinki. Työterveyslaitos. Viitattu 9.5.2012. http://www.ttl.fi/fi/verkkokirjat/Documents/Haaste_raportti.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö 2011. Maa- ja elintarviketalous Suomessa. Viitattu 19.4.2012. http://www.mmm.fi/attachments/maatalous/julkaisut/64SkMh6It/MMM_maatalous.pdf

Maataloustilastot 2012. Maatilojen rakenne. Viitattu 2.5.2012. <http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>

Manninen, P., Laine, V., Leino, T., Mukala, K. & Husman, K. 2007. Hyvä työterveyshuoltokäytäntö. Helsinki. Työterveyslaitos.

Mela 2011. MYEL-eläkevakuutus. Viitattu 12.4. <http://www.mela.fi/Vakuutusturva/MYEL-eläkevakuutus>

Mela 2012. Maatalousyrittäjien työhyvinvointiohjelman tiivistelmä. Viitattu 7.5.2012. <http://www.mela.fi/Ty%c3%b6hyvinvointiohjelma2011.pdf>

MTK. Tietoa maataloista. Viitattu 2.5.2012. http://www.mtk.fi/maatalous/maanviljelijat/tietoa_maataloista/fi_FI/suomalainen_maatila/

Mäittälä, J. & Weman, M. 2007. Työterveyshuollon sisältö. Työoloselvitys. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 21-27. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

Pulkkinen-Närhi, P. 2007. Palveluntuottajat. Palvelujärjestelmä. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 8. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

Rissanen, P. 2006. Työterveys ja maatalous Suomessa 2004. Kuopio. Työterveyslaitos.

Taattola, K. 2007. Työterveyshuollon asiakkaat. Maatalousyrittäjä. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 13. Toim. Kinnunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

Työterveyslaitos 2005. Terveystarkastukset työterveyshuollossa. Helsinki. Työterveyslaitos.

Työterveyslaitos 2011. Työoloselvitys maatalousalalla. Viitattu 19.4.2012. http://www.ttl.fi/fi/toimialat/maatalous/tyoterveyshuollon_sisalto/tyooloselvitys/Sivut/default.aspx

Weman, M. 2007. Työterveyshuollon sisältö. Sairaanhoido. Teoksessa Hyvä työterveyshuoltokäytäntö maatalousyrittäjien työterveyshuollossa, 39-40. Toim. Kinunen, B., Mäittälä, J., Pulkkinen-Närhi, P., Siitonen, T., Taattola, K. & Weman, M. Helsinki. Työterveyslaitos.

LIITE 1

Hyvä maatalousyrittäjä

9.12.2011

Olemme kaksi kolmannen vuoden terveydenhoitajaopiskelijaa Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teemme opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä aiheesta ”Maatalousyrittäjien työterveyshuollon käyttäminen ja tyytyväisyys työterveyshuollon palveluihin Nivalan kaupungin alueella”. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia kuuluvatko maatalousyrittäjät Nivalan kaupungin alueella työterveyshuoltoon, käyttävätkö he työterveyshuollon tarjoamia palveluita ja ovatko he tyytyväisiä saamiinsa palveluihin.

Osoitteenne on poimittu Melan asiakasrekisteristä. Kirje on lähetetty Melan toimesta Nivalan kaupungin alueen MYEL-vakuutetuille. Vastauksesi on tärkeä työmme onnistumisen kannalta. Vastaaminen ei vie paljon aikaasi. Luottamuksen säilyttämiseksi kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastauksen palautuvat suoraan opinnäytetyön tekijöille. E-lomakkeen ansiosta vastaajan anonymiteetti säilyy koko tutkimuksen ajan. Vastatut kyselylomakkeet ovat vain opinnäytetyön tekijöiden käytössä ja ainoastaan tätä tutkimusta varten. Analysoinnin jälkeen vastauslomakkeet tuhotaan. Vastaaminen on vapaaehtoista. **Vastauksia odotamme 16.01.2012 mennessä.**

Mikäli haluat kysyä jotain opinnäytetyöhöemme liittyen, yhteystietomme löytyvät tämän kirjeen lopusta.

Kiitos vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin

Pauliina Teirikko

Henna Hietaharju

Tässä Internet-osoite tutkimuksemme kyselylomakkeeseen.

<https://e-lomake.puv.fi/elomake/lomakkeet/1888/lomake.html>

LIITE 2

Kysely maatalousyrittäjien työterveyshuollosta.

Vastaathan **huolellisesti** jokaiseen kysymykseen. Valitse **yksi** mielestäsi sopivin vaihtoehto.

1. Sukupuoli
 - a. mies
 - b. nainen

2. Ikä
 - a. alle 25-vuotias
 - b. 25–35-vuotias
 - c. 36–45-vuotias
 - d. 46–55-vuotias
 - e. yli 55-vuotias

3. Siviilisääty
 - a. naimaton
 - b. naimisissa
 - c. avoliitossa
 - d. leski

4. Koulutus
 - a. peruskoulu/kansakoulu
 - b. ylioppilas/lukio
 - c. ammattikoulutus
 - d. ammattikorkeakoulutus
 - e. yliopisto
 - f. muu, mikä _____

5. Tilan tämän hetkinen tuotantosuunta
 - a. Lypsykarjatalous
 - b. Muu nautakarjatalous
 - c. Sikatalous
 - d. Muu kotieläintalous
 - e. Viljanviljely
 - f. Muu kasvinviljely
 - g. Metsätalous

h. Muu, mikä _____

6. Kuulutko maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon

- a. kyllä
- b. en

7. Onko tilallesi tehty tilakäyntiä

- a. kyllä, viimeksi vuonna _____
- b. ei

8. Olitko viimeisimpään tilakäyntiin

- a. erittäin tyytyväinen
- b. tyytyväinen
- c. tyytymätön
- d. erittäin tyytymätön
- e. en osaa sanoa
- f. tilalleni ei ole tehty tilakäyntiä

9. Onko Sinulle tehty työolohaastattelua

- a. kyllä
- b. ei

10. Olitko viimeisimpään työolohaastatteluun

- a. erittäin tyytyväinen
- b. tyytyväinen
- c. tyytymätön
- d. erittäin tyytymätön
- e. en osaa sanoa
- f. minulle ei ole tehty työolohaastattelua

11. Onko Sinulle tehty työterveystarkastusta

- a. kyllä, viimeksi vuonna _____
- b. ei

12. Olitko viimeisimpään työterveystarkastukseen

- a. erittäin tyytyväinen
- b. tyytyväinen
- c. tyytymätön
- d. erittäin tyytymätön
- e. en osaa sanoa

f. minulle ei ole tehty työterveystarkastusta

13. Oletko saanut työterveyshuollosta ohjausta/neuvontaa terveyteesi liittyen?

(Esimerkiksi kuntoutukseen ohjaamista, terveysneuvontaa yms.)

a. kyllä

b. en

14. Oletko ollut työterveyshuollosta saamaasi ohjaukseen/neuvontaan

a. erittäin tyytyväinen

b. tyytyväinen

c. tyytymätön

d. erittäin tyytymätön

e. en osaa sanoa

f. en ole saanut ohjausta/neuvontaa

15. Oletko saanut tarvittaessa sairaanhoitoa työterveyshuollosta

a. kyllä

b. en

16. Olitko saamaasi työterveyshuollon tarjoamaan sairaanhoitoon

a. erittäin tyytyväinen

b. tyytyväinen

c. tyytymätön

d. erittäin tyytymätön

e. en osaa sanoa

f. en ole saanut työterveyshuollosta sairaanhoitoa

17. Oletko saanut työterveyshuollosta opastusta ensiapu-asioissa, esimerkiksi ensiapuvälineiden ja ensiapukoulutuksen hankkimisessa

a. kyllä

b. en

18. Olitko saamaasi työterveyshuollon tarjoamaan ensiapuopastukseen

a. erittäin tyytyväinen

b. tyytyväinen

c. tyytymätön

d. erittäin tyytymätön

e. en osaa sanoa

f. en ole saanut ensiapuopastusta työterveyshuollosta

- 19.** Oletko osallistunut työterveyshuollon järjestämään työkykyä ylläpitämään toimintaan
- kyllä
 - en
- 20.** Oletko ollut työterveyshuollon järjestämään työkykyä ylläpitämään toimintaan
- erittäin tyytyväinen
 - tyytyväinen
 - tyytymätön
 - erittäin tyytymätön
 - en osaa sanoa
 - en ole osallistunut työterveyshuollon järjestämään työkykyä ylläpitävään toimintaan

Siirry kysymykseen 23, mikäli kuulut maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon.

Avoimet kysymykset

Mikäli et kuulu maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon, vastaa vain kysymyksiin 21. ja 22.

- 21.** Miksi et ole liittynyt maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon?
- 22.** Minkä pitäisi muuttua, että liittyisit maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon?
- 23.** Mihin olet ollut erityisen tyytyväinen työterveyshuollon palveluissa?
- 24.** Haluaisitko muuttaa tai lisätä jotain työterveyshuollon palveluissa?

Kiitos vastauksestasi!